

fó shuō rú shǒu pú sà wú shàng
佛说濡首菩萨无上

qīng jìng fēn wèi jīng
清净分卫经

fó shuō rú shǒu pú sà wú shàng qīng jìng fēn wèi jīng juàn
佛说濡首菩萨无上清净分卫经卷

shàng
上 03

fó shuō rú shǒu pú sà wú shàng qīng jìng fēn wèi jīng juàn
佛说濡首菩萨无上清净分卫经卷

xià
下 48

fó shuō rú shǒu pú sà wú shàng qīng jìng fēn
佛说濡首菩萨无上清净分

wèi jīng juàn shàng
卫经卷上

yì míng jué liǎo zhū fǎ rú huàn huà sān mèi
亦名决了诸法如幻化三昧

liú sòng shā mén xiángōng yú nán hǎi jùn yì
刘宋沙门翔公于南海郡译

wén rú shì yī shí shì zūn yóu shě wèi zhī shù
闻如是：一时，世尊游舍卫祇树

gěi gū dú yuán yǔ dà bī qiū wǔ bǎi rén jù shè lì
给孤独园，与大比丘五百人俱，舍利

fú mó hē mù jiàn lián mó hē jiā shè xū pú tí
弗、摩诃目犍连、摩诃迦叶、须菩提、

ā nán jiàn děng lǜ zì qí nián sù xíng xiū jié jiē
阿难捷等，率自耆年，素行修洁；皆

qì xiá cǐ gòu chú qīng jìng sù shù zhòng dé suǒ zuò
弃瑕疵，垢除清净；宿树众德，所作

yǐ bàn liǎo yàn shēn bì jiě shí yīn yuán dǔ bī wǔ
已办；了厌身弊，解识因缘；睹彼五

dào shòu yǒu kǔ qì bìng nǎo zhū huàn zhǒng zhǒng zhī huì
道受有苦器、病恼诸患种种之秽，

wú lè sān jiè cháng yù shě lí jiàn zhū liú zhuǎn suō xīn
无乐三界常欲舍离；见诸流转缩心

wèi è ?duàn miè qiú kōng zhì bì ní huán chù wǎng wú
畏恶，断灭求空，志毕泥洹；处往无
hái qiú bǐ jìng ān xī duànshēng sǐ jié wǎng suǒ jìn
还，求彼静安；悉断生死，结网索尽；
dōu wú zhū lòu yǐ lí zhòng dàn huò sì shén zú zhì
都无诸漏，已离重担；获四神足，致
liù tōng xíng néng zhù shēn mìng cún wáng cóng zhì dù yú
六通行；能住身命，存亡从志；度于
bī àn tǎn rán wéi lè
彼岸，坦然为乐。

yòu yǔ pú sà qiān rén jù xī zūn pú sà mó
又与菩萨千人俱，悉尊菩萨摩
hē sà jiē yī shēng bǔ chù pī dà dé kǎi xiǎn yǒu fó
诃萨，皆一生补处被大德铠，显有佛
chēng jiàng xiàn pú sà bān xuān dào huà bù zhū fó zàng
称降现菩萨，班宣道化布诸佛藏，
shén zhì yì dá yì tōng shèng huì děng zhù dà chéng zhì rú
神智异达已通圣慧，等住大乘志如
xū kōng yǐ lì guǎng fǎ guò dù wú jí jù zú pǔ zhì
虚空，以立广法过度无极，具足普智
míng xiǎo quán yào zǒng chí suǒ lǎn tǒng shè wú xiàn jī zhòng
明晓权要，总持所览统摄无限，积众
biàn cái bù kě cè liáng suí sú shùn dǎo wéi dà qiáo liáng
辩才不可测量，随俗顺导为大桥梁，
wú shàng dào dé ér wú guà ài sǎn yǎn shēn suì wú jí
无上道德而无挂碍，散演深邃无极

wēi miào xī jiàng mó yuàn dōu fú wài dào dú bù shí fāng
微妙，悉降魔怨都伏外道，独步十方
zhōu liú wǎng hái yóu yú wǔ dào ér wú qù lái rú rì
周流往还，游于五道而无去来，如日
yuè diàn ruò mèng huàn huà yǐng xiǎng yě mǎ
月殿，若梦、幻、化、影、响、野马
děng wú jìn zhǐ gǎn dòng yī qiè jì dù shēng sǐ sān bǎo
等无进止，感动一切济度生死，三宝
zhī huà shǐ yǒng bú duàn dào pǔ xìng xiǎn dé jiē jù zú
之化使永不断，道普兴显德皆具足，
qí zhū pú sà xī jiē gè yǒu míng yuē rú shǒu tóng zhēn
其诸菩萨悉皆各有，名曰：濡首童真
pú sà lóng shǒu pú sà miào shǒu pú sà dà shǒu pú
菩萨、龙首菩萨、妙首菩萨、大首菩
sà pǔ shǒu pú sà huì shǒu pú sà míng shǒu pú sà
萨、普首菩萨、慧首菩萨、明首菩萨、
gān shǒu pú sà yīng shǒu pú sà bǎo shǒu pú sà shì
甘首菩萨、英首菩萨、宝首菩萨，是
děng pú sà qiān rén jù yě
等菩萨千人俱也。

shì shí zuò zhōng yīng shǒu pú sà chéng fó shén
是时，坐中英首菩萨，承佛神
zhǐ ér cóng zuò qǐ yán qí fǎ fú sù gōng yǐ lǐ
旨而从座起，严齐法服，肃恭已礼，
piān tǎn qí jiān yòu xī zhù dì ér guì bái fó wéi
偏袒其肩，右膝著地，而跪白佛：唯

rán shì zūn rú shǒu tóng zhēn zhě gǔ jīn zhū fó wú shù
然世尊，濡首童真者，古今诸佛无数

rú lái jí zhòng xiān shèng yǒu dào shén tōng suǒ gòng chēng zàn
如来及众仙圣有道神通所共称赞，

qù lái xiàn zài zhū chéng dà yè pú sà zhī děng dǎo jìn
去来现在诸成大业菩萨之等，导进

wú yóu wéi yī qiè shī liǎo shēn dǔ yuǎn dào dù yuān yì
无由为一切师，了深睹远道度渊懿，

míng yú rì yuè zhì guò jiāng hǎi dá yuè xū kōng huì biàn
明踰日月智过江海，达越虚空慧辩

wú jí dé xiǎn wú shàng sì děng pǔ yù cí bēi lì ān
无极，德显无上四等普育，慈悲利安

rén tài kuān jì hóng yǎ wāng yáng dé wú yá biān rú wú
仁泰宽济，弘雅汪洋德无崖边，如无

dǐ hóng dàn pà kuàng dìng rú wú xiàng tǐ jū yú jìng jì
底泓澹怕旷定，如无像体居于静寂，

yí róng wú liàng yú shí fāng dù xiàn fó guǎng huà wéi zhū
仪容无量于十方土现佛广化，为诸

pú sà suǒ jiàn dài fèng yī qiè shì fàn jí sì tiān wáng
菩萨所见戴奉，一切释梵及四天王

xián lǜ lǐ jìng wěi yǎng zūn zhòng zhū tiān lóng shén ā
咸率礼敬委仰尊重，诸天、龙神、阿

xū lún zhòng jiā liú luó bèi zhēn tuó luó mó hóu lè
须伦众、迦留罗辈、真陀罗、摩睺勒

děng mò bú gòng shì dù shì dì wáng suǒ gòng fèng zūn shèng
等莫不供事，睹世帝王所共奉遵，圣

xiāng mǎn jù guāng hǎo zhàn rán wú zhān rú shǒuzhòng dé jù
相满具光好湛然。吾瞻濡首众德具
bèi zhū shàn ruò sī wéi nán sī yì yuàn cháng gē yǒng xiǎn
备，诸善若斯为难思议，愿常歌咏显
zàn wú jí zī jiē tàn měi liú zhù shí fāng yú bǎi qiān
赞无极，咨嗟叹美流著十方，于百千
jié yǒng ér wú xiè yě
劫永而无懈也。

qí shí rú shǒu wèi yīng shǒu yuē yún hé zú
其时，濡首谓英首曰：云何，族
xìng zǐ fǎ shēn yǒu fán láo hū
姓子，法身有烦劳乎？

yuē qí fǎ shēn wú chù wú xiàng yòu fǎ shēn zhě
曰：其法身无处无像，又法身者
dōu wú fán láo
都无烦劳。

yuē yún hé yīng shǒu rén liǎo fǎ shēn hū
曰：云何，英首，仁了法身乎？
yuē fǎ shēn zhě qǐ yǒu chù suǒ yán shēng jì yē
曰：法身者，岂有处所言声迹耶？
yòu fǎ shēn zhě wú liǎo bu liǎo ruò xiǎng rú yǐng níng
又法身者，无了不了，若响如影，宁
suǒ liǎo hū
所了乎？

yuē zhī fǎ shēn rú huàn huà yǐng wú liǎo bu
曰：知法身如幻、化、影，无了不

liǎo yì wú yán shuō ér rén yún hé jǔ shēng shuō yē
了，亦无言说，而仁云何举声说耶？

yuē xiàng suǒ yán rú xiǎng zhī shēng wéi zhū wén
曰：向所言如响之声，为诸文

shuō zhù xíng zhě ěr
说著行者耳。

yuē rú rén yán zé qí fǎ shēn wéi yǒu nèi wài
曰：如仁言，则其法身为有内外，
yǒu qí bǐ cǐ chǔ yú zhōng jiān wéi yǒu shù guān yǐ zài
有其彼此处于中间，为有数观，已在
èr shù zé yǒu chù suǒ yòu yuē yīng shǒu yú fǎ shēn
二数则有处所。又曰：英首，于法身
zhě dōu wú xiǎng yìng yì wú yǐng xiàng wú xīn wú yì
者，都无响应，亦无影像，无心无意，
wú niàn wú shí wú yán wú shuō wú yì wú tóng wú
无念无识，无言无说，无异无同，无
èr zhī qù yì wú yī guī yú yī wú yī yì wú suǒ
二之趣亦无一归，于一无一亦无所
chù shì zhě yīng shǒu běn wú fǎ shēn wēi miào yìn shuō
处。是者，英首，本无法身，微妙印说
jí shì suǒ guī wú shàng wú bǐ dào yào zhī cáng
极世所归，无上无比道要之藏。

yú shí fó tàn rú shǒu yuē shàn zāi shàn zāi
于时，佛叹濡首曰：善哉！善哉！

rú rú shǒu suǒ yán nǎi yīng qīng jìng fǎ shēn shuō yē
如濡首所言，乃应清净法身说也。

shí zuò zhōng wǔ bǎi bī qiū wǔ bǎi bī qiū ní
时，座中五百比丘、五百比丘尼，
wén rú shǒu suǒ shuō jiē dǎi wú suǒ cóng shēng fǎ lè rěn
闻濡首所说，皆逮无所从生法乐忍。
yòu shě wèi guó qīng xìn shì nǚ èr qiān rén běn bù fā
又舍卫国清信士女二千人，本不发
xīn yú dà chéng xíng wén cǐ yào shuō jí zì jiān gù yú
心于大乘行，闻此要说，即自坚固于
wú shàng zhèng zhēn dào yì wàn èr qiān tiān zǐ yì gèn yǒng
无上正真道意。万二千天子意亘踊
yuè fā pú sà xīn gè zài xū kōng ér gē rú shǒu jī
跃发菩萨心，各在虚空而歌濡首：积
dé guò jié gōng chéng wú liàng
德过劫，功成无量。

shì shí rú shǒu tóng zhēn pú sà yǐ qí píng dàn
是时，濡首童真菩萨以其平坦
yù rù chéng fēn wèi zhěng shèng wú shàng qīng jìng dào fú
欲入城分卫，整圣无上清净道服，
zhí yù yīng qì chí fǎ xī zhàng cū shùn rú fó jī
执御应器，持法锡杖，粗顺如佛，机
jiǎn diǎn zhì dù liàng yǎn rán xiáng xíng ān bù jìn zhǐ duān
检典制度量俨然，庠行安步进止端
yán huí xuán gù miǎn guāng sè wú liàng zhū gēn jìng jì
严，回旋顾眄光色无量，诸根静寂
cháng yīng dào dìng wēi yí shù xù lǐ fǎ sù qí zhòng
常应道定，威仪述叙礼法肃齐，众

dé xī bèi mí bù yǎ rán rú měng shī zǐ rú dà lóng
德悉备靡不雅然，如猛狮子，如大龙
wáng jǐng fú zhī zuò huò chū shù yuán wēi xiāng wú liàng
王，景福之祚燿出树园，威相无量
dé hǎo zhuó yì huī yán wēi yè guāng yào bǐng rán
德好卓异，晖颜炜晔光耀炳然。

rú shǒu tóng zhēn fāng chū zhī mén jí zì niàn yán
濡首童真方出祇门，即自念言：

jīn rù shě wèi bì yǒu shí fāng zhū dù pú sà pǔ lái
今入舍卫，必有十方诸土菩萨普来
zhī zhòng yìng chéng shèng zhǐ suǒ gǎn dòng zhě biàn dāng rú
之众，应承圣旨所感动者。便当如
fó xún yǐ qí xiàng bù yí suǒ zhù jǐ shēn yī yī máo
佛寻以其像不移所住，己身一一毛
kǒng zhī xiāng chū huà pú sà qí zhū huà zhě dǔ yú
孔之相，出化菩萨。其诸化者，睹于
shí fāng xī xiàn qí huà
十方悉现其化。

yī yī guó dù huà suǒ huà zhě gè chēng yán yuē
一一国土化所化者，各称言曰：

rú shǒu pú sà qí shǒu shì zūn gōng wèn yóu jū fó zuò
濡首菩萨稽首世尊，恭问游居，佛祚
kāng qiáng jǐng fú wú liàng hū
康彊景福无量乎？

yòu zhū rú lái suǒ shì dì zǐ yuè mù huáng xǐ
又诸如来所侍弟子悦目遑喜，

gè wèn qí fó sī cóng hé fāng nǎ lái xiàn cǐ zhū tǔ
各问其佛：斯从何方乃来现此诸土？

shì zūn gè gào shì yuē yǒu tǔ míng rěn fó hào
世尊各告侍曰：有土名忍，佛号

néng rén rú lái zhì zhēn děng zhèng jué bǐ yǒu pú sà
能仁如来、至真、等正觉，彼有菩萨

míng yuē rú shǒu dào huì nán cè quán biàn wú liàng xī yú
名曰濡首，道慧难测权辩无量，悉于

zhū guó bó xiàn fó shì jīn yú bǐ tǔ xìng xiǎn dà dào
诸国博现佛事。今于彼土兴显大道，

gù shēn máo xiāng ér xiàn qí huà chàng cǐ gǎn dòng jìn
故身毛相而现其化，唱此感动，进

zhū yí huò
诸疑惑。

pǔ tǔ pú sà jí zhū zhòng shēng jiàn suǒ biàn huà
普土菩萨及诸众生，见所变化，

gè wén fó yǔ yì gāi pú sà xī dé wú suǒ cóng shēng
各闻佛语，亿姪菩萨悉得无所从生

fǎ lè rěn wàn yì zhī zhòng zài shēng sǐ liú wén rú
法乐忍。万亿之众在生死流，闻濡

shǒu míng yòu dǔ huà yīng jiē fā wú shàng zhèng zhēn dào
首名，又睹化应，皆发无上正真道

yì shí fāng pú sà mò bú lè xǐ yuàn jiàn rú shǒu
意。十方菩萨莫不乐喜，愿见濡首——

tīng bǐng qīng yì shàng wén zhī shuō wēi miào fǎ xiàng dé
听禀清异上闻之说——微妙法像，得

dǔ qí fó jí bǐ pú sà
睹其佛及彼菩萨。

zhū tǔ xún suí wú shù pú sà gè qǐ shì zūn
诸土寻随无数菩萨，各启世尊：

yù zhī rěn jiè dǔ néng rén fó lǐ shì gòng yǎng yòu jiàn
欲之忍界睹能仁佛，礼事供养，又见

rú shǒu guān tīng biàn shuō
濡首，观听变说。

zhū fó mò rán jí yīng shòu jiāo gè chéng shèng
诸佛默然，即应受教，各承圣

lì qiān fēi bǐ tǔ hū shēng rěn jiè dào rú shǒu suǒ
力，迁飞彼土，忽升忍界到濡首所。

zhū lái pú sà xián huái jìng yǎng huò chí tiān huā
诸来菩萨咸怀敬仰，或持天花，

huò qīng míng bǎo huò zhí chuí zhū huò zhí chā shǒu huò
或擎明宝，或执垂珠，或直叉手，或

zuò tiān lè huò liè xū kōng sǎn huā mò xiāng chuī qiào míng
作天乐，或列虚空散花末香、吹噉鸣

kē huò fù gē sòng rú shǒu tóng zhēn dào xiǎn pǔ yòu wú
珂，或复歌颂濡首童真道显普祐无

shàng zhī dé huò yù bīn dǎo shì wèi rú shǒu sù gōng ér
上之德，或欲宾导侍卫濡首，肃恭而

xíng zhān dǔ wú yàn
行，瞻睹无厌。

shì shí shì fàn jí sì zhèn wáng rì yuè tiān
是时，释梵及四镇王、日月天

zǐ zhū lóng guǐ shén gè yǔ suǒ fǔ yì xún hū zhì shì
子、诸龙鬼神各与所辅亦寻忽至，释
yǔ sì wáng jù tóng yǒu niàn jīn rú shǒu tóng zhēn yǔ wú
与四王俱同有念：今濡首童真与无
shù pú sà zhū zūn tiān rén dāng rù shě wèi xiǎn dà gǎn
数菩萨、诸尊天人，当入舍卫显大感
dòng yí yīng jìn huà xiàng shě wèi chéng dào lìng qí tǎn
动。宜应尽化向舍卫城道，令其坦
píng ér wú gāo xià jiā dào liǎngbiān liè qī bǎo shù yī
平而无高下，夹道两边列七宝树，一
shù zhī jiān yǒu qī yù nǚ gè xiàn bàn shēn ér zuò chàng
树之间有七玉女，各现半身而作倡
jì nǚ róng wēi mǐ zī mèi miàn zhào huā sè mù ruò
伎，女容委靡姿媚、面照花色、目若
míng zhū duān zhèng miào yì qīng shēng měi cí yǐ gē rú
明珠、端正妙异，清声美辞以歌濡
shǒu dà jí xiáng fú qīng chún dào pǐn pú sà zhòng dé
首大吉祥福、清纯道品、菩萨众德，
bù zhì xūn lú shāo tiān mì xiāng chù yǒu zá huā yǐ wéi
步置熏炉烧天蜜香，处有杂花以为
gòng yǎng dēng yú ěr shí dào zhī zuǒ cè hán dú shì
供养。登于尔时，道之左侧，含毒螫
chóng mǎng fù shé yuán fēng xiē zhòng lèi yīng shí xián rán
虫、蟒蝮蛇虺、蜂蝎众类，应时咸然
xiāo suō dú qì jí shòu ruì niǎo jìn jí xǐ xiáng
消缩毒气，吉兽瑞鸟进集嬉翔。

bǐ shí rú shǒu wéi wú shù bǎi qiān pú sà zhòng
彼时，濡首为无数百千菩萨众

jí zhū tiān rén ér suǒ wéi wèi tè dú táng táng guāng sè
及诸天人而所围卫，特独堂堂光色

wú liàng pì rì shǐ chū gāo shān zhī yuè ruò yuè shèng
无量，譬日始出高山之岳，若月盛

mǎn zài zhòng xīng zhōng yòu ruò xū mí yì yú zhòng shān
满在众星中，又若须弥异于众山，

rú měng shī zǐ chū yú shēn lín huī yán zhuó rán suí ér
如猛狮子出于深林，晖颜灼然遂而

jìn yān shì cè chéng mén xún zú niè kǔn jìn jìng zhèn
进焉。适侧城门，寻足蹶阃，尽境震

dòng dēng ěr zhī shí mò bù jīng è suǒ zài jì qì
动。登尔之时，莫不惊愕，所在妓器

lǜ zì gǔ míng xián yuē cǐ hé jí xiáng dà biàn ruì
率自鼓鸣，咸曰：此何吉祥？大变瑞

yīng zhī yì nǎi wèi céng yǒu jiāng fó rù chéng suǒ gǎn rán
应之异乃未曾有，将佛入城所感然

hū jǔ guó dà xiǎo mí bù jīng xǐ xīn yù xīn xīn
乎？举国大小靡不惊喜，心豫忻忻，

sù gōng wú liàng huò shàng lóu gé huò pān yuán qiáng huò
肃恭无量，或上楼阁，或攀垣墙，或

kuī chuāng yǒu huò chū mén hù jìng yǒu yuè yì xiàng fó
窥窗牖，或出门户，竟有悦怿，向佛

jì dǔ shén yì
冀睹神异。

shí wáng bō sī nì yǔ gōngzhèng hòu měi fēi
时，王波斯匿与宫正后、美妃、
cǎi nǚ bā qiān rén jù zhū zǐ qún chén juàn shǔ wàn
婁女八千人俱，诸子、群臣、眷属万
rén wéi wèi cóng xíng gè huái xīn yuè huáng xǐ chū yíng sī
人围卫从行，各怀忻悦惶喜出迎。斯
xū zhī qǐng rú shǒu hū zhì wéi zhū pú sà jí zūn zhòng
须之顷，濡首忽至，为诸菩萨及尊众
tiān ér suǒ wèi cóng dà rén xiāng jù zhòng hǎo pǔ bèi
天而所卫从，大人相具众好普备，
jīn yán shèngróng jiàn jiē xǐ yuè mò bù qián lǐ zhū lái
金颜圣容见皆喜悦，莫不前礼。诸来
zhī zhòng zhōng yǒu sàn huā huò shāo miào xiāng huò sǎn yī
之众中有散花，或烧妙香，或散衣
bǎo jiǎn xīn gōngxiàngzhān dǔ wú liàng yú shì rú shǒu
宝，检心恭向瞻睹无量。于是，濡首
suí qián rù chéng zhū zūn pú sà yǒu shì tiān shén qiān rán
遂前入城，诸尊菩萨、有势天神仝然
gōng sù zhuī suí suǒ xuán guān jiàn shén biàn yòu yù bǐng shòu
恭肃，追随所旋观见神变，又欲禀受
dào huì gù yě
道诲故也。

ěr shí yú shì lóng shǒu pú sà jiàn qí rú shǒu
尔时，于是龙首菩萨见其濡首
tóng zhēn pú sà wéi wú shù zhòng ér suǒ wéi rào táng táng
童真菩萨，为无数众而所围绕，堂堂

xiáng yí bìng gòng rù chéng yuē zú xìng zǐ wéi suǒ zhī
庠仪并共入城，曰：族姓子，为所之
yē
耶？

rú shǒu pú sà dá lóng shǒu yuē wú shì cǐ chéng
濡首菩萨答龙首曰：吾适此城
yù xíng fēn wèi duō suǒ mǐn niànguǎng qí huì lì wéi jí
欲行分卫，多所愍念广其慧利，为极
shì zhòng yī qiè tiān rén dù yì gù xiànxíng fēn wèi ěr
世众一切天人度义故；现行分卫耳，
pǔ wéi zhòng zhū chéng dà dǎo gù
普为众诸成大导故。

lóng shǒu wèn yuē yún hé rú shǒu rén zūn yú
龙首问曰：云何，濡首仁尊，于
jīn fēn wèi xiǎng wèi duàn yē
今分卫想未断耶？

yuē zú xìng zǐ wú duàn yǐ yú yǒu jiàn fēn
曰：族姓子，吾断矣。于有见分
wèi xiǎng xíng zhě zhì yú wú jiàn wú duàn bu duàn sī
卫想行者，至于无见，无断不断，斯
wèi pú sà qīng jìng fēn wèi suǒ yǐ zhě hé ruò cǐ
谓菩萨清净分卫。所以者何？若此，
lóng shǒu yī qiè zhū fǎ wú duàn bu duàn pì rú xū kōng
龙首，一切诸法无断不断，譬如虚空
wú duàn bu duàn yǐ shì yán zhī wéi bù kě duàn pǔ xī
无断不断，以是言之为不可断，普悉

shì shì jìn mó fàn jiè yī qiè zhòng jì jí zhū fàn zhì
是世尽魔梵界、一切众寂及诸梵志、

wáng yǔ shù mín yì wú néng duàn yě hé zé lóng shǒu
王与庶民，亦无能断也。何则龙首？

yǐ qí zhū fǎ ruò rú xū kōng běn wú suǒ yǒu wú qǐ
以其诸法若如虚空，本无所有，无起

wú dòng wú chí wú huò kōng běn wú huò yì wú suǒ
无动，无持无获，空本无获，亦无所

chí yì bù kě dé yǐ yào yán zhī yī qiè zhòng lèi
持，亦不可得。以要言之，一切众类

jí shì yú fǎ wài xié zá shù xī wú suǒ yǒu wú chí
及世余法、外邪杂术悉无所有，无持

wú dé yì wú néng huò zhū fǎ rú cǐ jiē bù kě
无得，亦无能获。诸法如此，皆不可

de yì bù kě chí yǐ běn kōng gù gù bù kě duàn
得，亦不可持，以本空故，故不可断。

yún hé rú shǒu pú sà mó hē sà dāng yǔ zhū
云何，濡首，菩萨摩诃萨当与诸

mó wéi dí yē
魔为敌耶？

dá yuē lóng shǒu fǎ běn wú zhèng bú jiàn pú
答曰：龙首，法本无诤，不见菩

sà dāng yǔ zhū mó ér yǒu zhàn zhě ruò qí pú sà yǔ
萨当与诸魔而有战者。若其菩萨与

mó wéi dí qǐ jiàn fǎ xiǎng ér yǒu suǒ zhèng shì pú
魔为敌，起见法想而有所诤，是菩

sà biàn wéi kǒng qiè hé zé rán zhě yǐ bǐ pú sà zì
萨便为恐惧。何则然者？以彼菩萨自
xīng kǒng ruò yě pì rú lóng shǒu huàn shī xiàn huà ér
兴恐弱也。譬如，龙首，幻师现化而
huàn suǒ huà liǎo wú kǒng qiè rú shì lóng shǒu cǐ pú
幻所化，了无恐惧。如是，龙首，此菩
sà jiě běn kōng fǎ wú zhù zhī xíng zé wú kǒng bù
萨解本空法，无著之行，则无恐怖。
ruò qí pú sà yǒu kǒng bù zhě shì pú sà biàn bù wéi
若其菩萨有恐怖者，是菩萨便不为
jí shì fú tián yě shì pú sà bù liǎo kōng fǎ gù zì
极世福田也。是菩萨不了空法故，自
qǐ kǒng qiè zhī xīn ěr
起恐惧之心耳。

yú shí lóng shǒu wèn rú shǒu yuē pú sà wéi kě
于时，龙首问濡首曰：菩萨为可
dé dào hū
得道乎？

dá yuē pú sà kě dé dào yě
答曰：菩萨可得道也。

lóng shǒu yòu wèn yún hé rú shǒu qí shuí kě
龙首又问：云何，濡首，其谁可
dé zhì yú dào yē
得至于道耶？

yuē qí wú míng wú xìng yì wú hào zì yì
曰：其无名无姓，亦无号字，亦

wú chù suǒ yǒng wú suǒ wéi yì wú dé zhě sī kě
无处所，永无所为，亦无得者，斯可
zhì dào
至道。

yuē yún hé pú sà dāng dé dào hū
曰：云何菩萨当得道乎？

dá yuē lóng shǒu ruò yǒu pú sà yù dé dào zhě
答曰：龙首，若有菩萨欲得道者，
dāng yǐ wú fā xīn yì wú niàn dào bù xiǎng dào chǎng
当以无发心，亦无念道，不想道场，
bú niàn rén jiè xīn yì wú chù wú niàn wú dé yì
不念人界，心亦无处、无念、无得，亦
wú shí zhù yì wú jiàn xīn shì xíng pú sà kě dé zhì
无识著，以无见心，是行菩萨可得至
dào
道。

yuē rén yǐ hé xīn ér fā dào yì
曰：仁以何心而发道意？

dá yuē lóng shǒu wú wú fā xīn yì wú dāng
答曰：龙首，吾无发心，亦无当
fā yòu wú fū fā wú fā bù fā yòu wú yì fù
发，又无甫发，无发不发。又吾亦复
bú zhì dào yǐ bú niàn dào chǎng bú zuò fó shù yì
不至道矣，不念道场，不坐佛树，亦
bù dé dào bù zhuǎn fǎ lún yì bú huà huí shēng sǐ
不得道，不转法轮，亦不化回生死

zhī lèi suǒ yī zhě hé ruò cǐ lóng shǒu yǐ zhū fǎ
之類。所以者何？若此，龍首，以諸法
wú suǒ yǒu gù wú dòng wú yáo wú chū wú rù yì
無所有故，無動無搖，無出無入，亦
wú suǒ chí yǐ běn kōng gù wú yǐ sī fǎ kě dé
無所持，以本空故。吾以斯法，可得
zhì dào
至道。

yuē rú shǒu shì wéi zhèng yào wú shàng wú bǐ
曰：濡首，是為正要無上無比
zhī zhì shuō yě qí zhū yú sī jiě rú shì fǎ bǐ
之至說也。其諸于斯，解如是法，彼
zé cháng tuō yī qiè chén láo qí yǐ tuō yú chén láo shù
則長脫一切塵勞。其已脫于塵勞數
zhě nǎi yǐng yǒng tuō yú mó bō xún
者，乃應永脫于魔波旬。

yuē fēi kě tuō yú mó bō xún yě hé zé rán
曰：非可脫于魔波旬也。何則然
zhě yǐ qí zhū mó yì dào zhī shù suǒ yǐ zhě hé
者？以其諸魔亦道之數。所以者何？
mó jí mó tiān jiē xī běn wú wú qǔ wú dé wú xiǎng
魔及魔天皆悉本無，無取無得，無想
wú niàn yǐ gù yán zhī mó yì dào yě
無念，以故言之，魔亦道也。

yuē hé wèi wéi dào
曰：何謂為道？

rú shǒu dá yuē dào hū lóng shǒu zài hu yī
濡首答曰：道乎，龙首，在乎一
qiè yī qiè yì dào dào xiàng xū kōng dào tǐ guǎng dàng
切，一切亦道。道像虚空，道体广荡，
gèn rán huī kuò pǔ dà hán róng mí bù zhōu zhì yì
亘然恢廓，普大含容，靡不周至，亦
wú xiàn ài rú shì lóng shǒu dào zhì yī qiè yī qiè
无限碍。如是，龙首，道至一切，一切
yì dào sī wèi wú shàng zhēn běn wú dào yě
亦道，斯谓无上真本无道也。

yuē rén lóng shǒu yù dé dào hū
曰：仁龙首欲得道乎？

yuē wú yù dé bù kě huò dào
曰：吾欲得不可获道。

yuē yù dé dào níng fēi xì xíng yē suǒ yī
曰：欲得道，宁非戏行耶？所以
zhě hé rú lóng shǒu yán yù dé bù kě huò dào dào
者何？如龙首言，欲得不可获道，道
hé kě dé hū ruò dào kě dé dào wéi yǒu chù pì
何可得乎？若道可得，道为有处。譬
rú yǒu rén xìng niàn cǐ yán wú shǐ huàn huà zuò yú dào
如有人兴念此言：吾使幻化，坐于道
shù rán zhì zhèng jué rú shì yán zhě qǐ fēi xiǎng shēng
树，然致正觉。如是言者，岂非响声
yē qí huàn huà rén yì bù kě dé yì bù yǔ zhū fǎ
耶？其幻化人亦不可得，亦不与诸法

yǒu hé yǒu lí yì wú suǒ zhù yǐ běn kōng gù ruò
有合有离，亦无所著，以本空故。若
lóng shǒu yī qiè zhū fǎ rú huàn rú huà ér qǐ yǒu xiǎng
龙首，一切诸法如幻如化而起有想，
niàn yù dé dào yē yòu rú lái shuō zhū fǎ běn wú wú
念欲得道耶？又如来说诸法本无，无
niàn wú xiǎng wú suǒ zhù qí jiě shì zhě sī nǎi dé
念，无想，无所著，其解是者，斯乃得
dào zhū fǎ wú suǒ rù yì wú néng huǐ fǎ bù yǔ
道。诸法无所入，亦无能毁，法不与
fǎ yǒu hé yǒu lí kuàng fǎ yǔ fǎ dāng yǒu huǐ hū fǎ
法有合有离，况法与法当有毁乎？法
wú fù hé yì bù lí sǎn suǒ yǐ zhě hé ruò cǐ
无附合，亦不散。所以者何？若此，
lóng shǒu zhū fǎ wú hé yǐ qí běn wú dōu yì wú
龙首，诸法无合，以其本无，都亦无
wǒ yòu ruò xū kōng yì wú suǒ yǒu wú xiàng wú niàn
我；又若虚空，亦无所有，无像无念，
wú dòng wú yáo yì wú xì xíng zhū fǎ běn wú jì
无动无摇，亦无戏行。诸法本无，寂
mò rú kōng rú huàn rú mèng wú yù wú bǐ zhū fǎ
寞如空，如幻如梦，无喻无比。诸法
ruò cǐ dōu wú děng lún yì wú xiàng yě
若此，都无等伦，亦无像也。

zhū lái zhī zhòng tīng rú shǒu suǒ shuō wēi miào yǒng
诸来之众听濡首所说微妙，踊

yuè xīn xǐ gè huái wú juàn kě yǎng sǒng gōng zhuān xīn sī
跃欣喜各怀无倦，渴仰悚恭专心思
shòu shuō shì rú huà shēn miào fǎ shí bā wàn pú sà dǎi
受。说是如化深妙法时，八万菩萨逮
dé wú tuì zhuǎn wú liàng tiān rén fā wú shàng yì
得无退转，无量天人发无上意。

shì shí lóng shǒu dá rú shǒu yuē shàn zāi shàn
是时，龙首答濡首曰：善哉！善
zāi tóng zhēn pú sà kuài shuō shì xiàng shēn suì miào fǎ wéi
哉！童真菩萨快说，是像深邃妙法为
wèi céng yǒu rú wú cóng rén dǎi wén cǐ yào shǐ jīn zì
未曾有。如吾从仁逮闻此要，始今自
míng wéi yǐ dé dào
明，为已得道。

yuē zú xìng zǐ fǎ wú yán shuō yì wú jiàn
曰：族姓子，法无言说，亦无见
wén wú bù shuō shēn yòu wú shuō qiǎn rén yì bù dé
闻；吾不说深，又无说浅；仁亦不得
dào wú dé bù dé hé zé rán zhě rú qīng lóng shǒu
道，无得不得。何则然者？如卿龙首，
niàn yù dé dào wéi xiǎng xì xíng chù yú shòu zhě duò yǒu
念欲得道为想戏行处，于受者堕有
wàng jiàn shǐ qí yún yǒu shēn qiǎn fǎ ěr wú wú suǒ lùn
妄见，使其云有深浅法耳。吾无所论
fǎ wú yán shuō yì wú xuān chāng yì wú suǒ xíng yì
法，无言说，亦无宣畅，亦无所行，亦

wú néng shuō zhū fǎ běn zhě
无能说诸法本者。

yòu lóng shǒu pì rú yǒu rén ér yán yuē wú wéi
又龙首，譬如有人而言曰：吾为
huàn huà guǎng shuō shí fǎ qí huà wú shí yán dāng shuō shí
幻化广说识法。其化无识，言当说识
yē bǐ zé yuán cǐ qǐ láo zhèng xiǎng hé zé rán zhě?
耶？彼则缘此起劳诤想。何则然者？
yǐ huà wú shí bù kě wéi suǒ shuō rú shì lóng shǒu
以化无识，不可为所说。如是，龙首，
zhū fǎ běn wú wú suǒ yǒu yì wú chù suǒ shì zú
诸法本无，无所有，亦无处所。是族
xìng zǐ dāng liǎo rú cǐ jiě wèi jù zú fǎ xíng zhě
姓子，当了如此解，谓具足法行者
yě
也。

ěr shí yú shì miào xīn pú sà shén chè shì tīng
尔时，于是妙心菩萨神彻视听，
dǔ wén rú shǒu zài yì bié chù jiǎng shàng yào pú sà zhī
睹闻濡首在异别处，讲上要菩萨之
tán hū dào qí suǒ jiàn dà huì chǎng xǐ ér tàn yuē
谈，忽到其所见大会场，喜而叹曰：
shàn zāi shàn zāi zhū shàng zhèng shì dà shì zhī děng pǔ
善哉！善哉！诸上正士大士之等普
zhòng huì cǐ wèi hé tán jiǎng hū
众会，此为何谈讲乎？

rú shǒu dá yuē zú xìng zǐ yú zhū rú lái shēn
濡首答曰：族姓子，于诸如来深
yào fǎ zhōng huò wú zhèng shì dà shì zhī míng yòu pú
要法中，获无正士大士之名。又菩
sà zhě bú zì míng yán wǒ shì pú sà zhèng shì dà
萨者，不自名言：我是菩萨正士大
shì qí yǒu xiǎng zhù zhù xì xíngzhòng zì chēng pú sà
士。其有想著住戏行众自称菩萨。

fù yán dà shì yòu yún wú wéi fǎ zhī dà
复言：大士，又云吾为法之大
jiǎng yòu fù miào xīn qí xiǎng zhě níng yǒu yán shēng
讲。又复，妙心，其响者，宁有言声
chū fǒu xiǎng fù yǒu ěr shí suǒ zhù fǒu yú xiǎng fǎ
出否？响复有耳识所著否？于响法
wéi yǒu suǒ shòu chí bù hū
为有所受持不乎？

lóng shǒu dá yuē dōu wú yě
龙首答曰：都无也。

rú shì lóng shǒu zhū fǎ ruò xiǎng wú míng wú
如是，龙首，诸法若响，无名无
xiàng qí qǔ zhù zhě zé yǒu xì xíng yuán xì xíng gù biàn
像，其取著者则有戏行，缘戏行故便
yǒu liú zhuǎn cháng bù jiě zhū fǎ rú běn wú xiǎng yě
有流转，长不解诸法如本无响也，
zé yú shēng sǐ ér xíng zhèngxiǎng yǐ qǐ zhèng xíng biàn duò
则于生死而行诤想，已起诤行便堕

zào dòng yǐ zài zào dòng jí yǒu shēng sǐ liú yú wǔ dào
躁动，已在躁动即有生死流于五道，
biàn yóu bù jiě qí wú gù yě
便由不解其无故也。

yú shì rú shǒu wèi lóng shǒu yuē yòu zú xìng zǐ
于是，濡首谓龙首曰：又族姓子，
rú shì zūn gào zhū bǐ qiū yuē shì bǐ qiū rǔ děng wú
如世尊告诸比丘曰：是比丘，汝等无
zhù xì lè xiǎng xíng wéi rǔ bèi shuō jì mò zhī xíng niàn
著戏乐想行，为汝辈说寂寞之行。念
shì shī zǐ shuō fǎ rú shì zhuān xīn yī yì tīng shòu suí
释师子说法如是，专心一意听受随
fǎ rù yào xíng rěn dāng wú suǒ zhù ruò cǐ zú xìng
法，入要行忍当无所著。若此，族姓
zǐ qí pú sà jiě shùn shì shuō xiǎo běn kōng jìng yú
子，其菩萨解顺是说，晓本空净，于
běn jì mò míng liǎo rú shì cǐ nǎi cháng tuō wǔ dào zhī
本寂寞明了如是，此乃长脱五道之
qù
趣。

shí lóng shǒu yuē shuí yú shēng sǐ ér yǒu tuō
时，龙首曰：谁于生死而有脱
zhě
者？

rú shǒu dá yuē zú xìng zǐ hé wèi rú lái suǒ
濡首答曰：族姓子，何谓如来所

huà shēng sǐ wéi tuō zhě hū níng fù yǒu qù lái jīn yē
化生死为脱者乎？宁复有去来今耶？

ruò shì lóng shǒu shèng shī zǐ lì yǐ cǐ yào yán huà dù
若是，龙首，圣师子力以此要言化度

shēng sǐ
生死。

yuē rú shì zūn cháng suǒ shuō jiào zhū fǎ rú
曰：如世尊常说教，诸法如

huà yòu rén yì shuō zhū fǎ wú suǒ yǒu yǐ shì yán
化。又仁亦说，诸法无所有。以是言

zhī yī qiè zhòng shēng wéi dāng jiē chéng wú shàng jué dào
之，一切众生为当皆成无上觉道

yē
耶？

dá yuē lóng shǒu ruò yī qiè jiě rú shì zhě
答曰：龙首，若一切解如是者，

cǐ nǎi zhì dào yào xíng zhī yán gù wú bù shuō fǎ fǎ
此乃至道要行之言。故吾不说法，法

wú shuō niàn wú shòu wú chí wú dé wú shī wú yán
无说念，无受无持，无得无失，无言

wú yǔ hé zé rán zhě yǐ zhū fǎ wéi wú suǒ chí
无语。何则然者？以诸法为无所持，

yì wú suǒ yǒu wú niàn wú shí yǐ wú chù suǒ gù
亦无所有，无念无识，以无处所故。

yòu ruò yī qiè jiě zhū fǎ rú huàn rú huà wú suǒ yǒu
又若一切解诸法如幻、如化、无所有

zhě zé zhòngshēng lèi jiē zhì jué dào
者，则众生类皆至觉道。

pì rú lóng shǒu huàn shī suǒ huà rán huàn zhě
譬如，龙首，幻师所化，然幻者
zì liǎo huà zhī běn mò wéi huà huà ěr yú zhū fǎ yì
自了化之本末，为化化耳，于诸法亦
wú suǒ huà yì wú zhù zhì pǔ xī shì shì tiān lóng
无所化，亦无住置，普悉是世天、龙、
guǐ shén mó jí fàn tiān shā mén fàn zhì zhì yú
鬼、神、魔及梵天、沙门、梵志至于
jí shì wú néng lìng huàn zhě yú qí suǒ huà yǒu jiān gù
极世，无能令幻者于其所化有坚固
xiǎng hé zé rán zhě yǐ bǐ huàn shì zì dá suǒ huà
想。何则然者？以彼幻士自达，所化
huà běn kōng ěr wú huàn wú huà dōu wú suǒ yǒu ér
化本空耳。无幻无化，都无所有，而
huàn zhě míng zhī yī qiè wéi huà suǒ huò yú wú suǒ yǒu
幻者明知一切，为化所惑，于无所有
ér qǐ yǒu xiǎng wú cháng xiǎng cháng wú wǒ xiǎng wǒ zhù
而起有想，无常想常，无我想我，著
yǒu xiǎng niàn qiú wú xiǎng fǎ wàng niàn wú sè zhù wú
有想念求无想法，妄念无色，住无
suǒ yǒu yóu bù jiě běn bù liǎo wú gù xù liú shēng
所有，由不解本、不了无故，续流生
sǐ ruò yǒu míng xiǎo zhū fǎ běn zhě bǐ zhòng yī qiè zé
死。若有明晓诸法本者，彼众一切则

yú fó fǎ jí wú hái zhuǎn ér chéngzhèng jué
于佛法即无还转而成正觉。

suǒ yī zhě hé ruò cǐ lóng shǒu yǐ bǐ zhòng
所以者何？若此，龙首，以彼众
shēng jiē zài jué dào fǎ zhī shù gù gù zhū yī qiè yú
生皆在觉道法之数故。故诸一切于
fó fǎ ér wú guà ài shì gù zhòngshēng xī zhù fó fǎ
佛法而无挂碍，是故众生悉住佛法
yě rán zhòngshēngděng xīn yì bú wù běn kōng qīng fǎ
也。然众生等心亦不悟本空清法：

wú míng wú shí yì wú suǒ zhù wú xì xíng wú yī
无名无识，亦无所住，无戏行，无倚
wú zhù jì rú xū kōng yì bù cháo kū wú shàng jì dìng
无著，寂如虚空，亦不巢窟无上寂定，
yì wú suǒ shēng yòu wú shēn fǎ qí yǒu rěn yú shēn kōng
亦无所生，又无身法。其有忍于深空
fǎ zhě cǐ zé bù lí yú fó fǎ yī
法者，此则不离于佛法矣。

suǒ yī zhě hé ruò cǐ lóng shǒu zhū fó zhī
所以者何？若此，龙首，诸佛之
fǎ zhōng bù kě yǐ xiǎng xíng ér zhì qí yǒu xiǎng zhù
法终不可以想行而至，其有想著、
yǒu yán yǒu shuō yǒu xuān yǒu guǎng shū bù kě yǐ
有言、有说、有宣、有广，殊不可以
dé fó dào fǎ yě
得佛道法也。

yú shì lóng shǒu wèi rú shǒu yuē shàn zāi shàn
于是，龙首谓濡首曰：善哉！善
zāi rén nǎi kuài shuō wú sī yì fǎ shuí dāng xìn cǐ yī
哉！仁乃快说无思议法，谁当信此一
qiè zhòngshēng bù lí fó fǎ
切众生不离佛法？

rú shǒu dá yuē zú xìng zǐ qí shì zūn zǐ
濡首答曰：族姓子，其世尊子，
jiān zhù xìn fǎ bā děng zhī dì jí xū tuó huán sī tuó
坚住信法、八等之地及须陀洹、斯陀
hán ā nuó hán ā luó hàn pì zhī fó pú sà
含、阿那含、阿罗汉、辟支佛、菩萨、
ā wéi yuè zhì wú dòng zhuǎn zhě sī zhū pú sà yǐ zhù
阿惟越致无动转者，斯诸菩萨已住
qīng jìng xíng kōng fǎ zhě shì děng dāng xìn ěr suǒ yǐ zhě
清净行空法者，是等当信耳。所以者
hé cǐ lóng shǒu qí zhū pú sà xíng rú shì zhě biàn
何？此龙首，其诸菩萨行如是者，便
zì shì yuàn bì shào dà yè wú shēng fó shù jié jiā fū
自誓愿必绍大业：吾升佛树结跏趺
dìng zuò zhōng bú dòng zhuǎn zhì yú dé chéng wú shàng píng děng
定坐，终不动转至于得成无上平等
jué bì jiāng lái yī qiè zhū tiān lóng guǐ shén jí shì zhī
觉，必将来一切诸天龙鬼神极世之
qián chéng qí dà dǎo dāng shī zǐ hǒu suǒ yǐ zhě hé
前，成其大导，当狮子吼。所以者何？

ruò shì lóng shǒu pú sà liǎo kōng wú xiàng xíng fǎ
若是，龙首，菩萨了空、无相行法，
zhù rú mén kǔn jiān yù xū mí wú néng dòng zhě rú
住如门阍，坚喻须弥，无能动者。如
shì lóng shǒu qí pú sà zhù kōng wú xiàng yuàn fǎ yī
是，龙首，其菩萨住空、无相愿法，一
qiè zhòngshēng wú néng dòng zhě yòu shì pú sà chǔ yú fó
切众生无能动者。又是菩萨处于佛
shù nǎi zhì dào chǎng wú néng dòng yáo
树，乃至道场无能动摇。

wèn yuē rú shǒu hé wèi fó shù dào chǎng zhī
问曰：濡首，何谓佛树道场之
chù
处？

rú shǒu dá yuē hé wèi lóng shǒu rú lái huà
濡首答曰：何谓，龙首，如来化
chù huà suǒ yī zuò hé wèi rú lái huà zhī jué fǎ jí
处化所依坐？何谓如来化之觉法及
xiàn shén biàn huà dù shuō fǎ shuí wéi rú lái qí shuí huà
现神变化度说法？谁为如来？其谁化
zhě
者？

lóng shǒu dá yuē wú shàng bú jiàn rú lái zhī huà
龙首答曰：吾尚不见如来之化
jí fǎ shēn xiàng chù hé kuàng suǒ huà fù xiàn wēi shén yòu
及法身像处，何况所化复现威神又

suǒ shuō fǎ jí suǒ biàn huà hū yī qiè rú huà běn wú
所说法及所变化乎?一切如化,本无

yì huà qí huà yì huà yì rú huà ěr
亦化,其化亦化,亦如化耳。

rú shǒu yuē shàn zāi shàn zāi lóng shǒu pú sà
濡首曰:善哉!善哉!龙首菩萨,

wéi wú fā qiǎn yīng shùn zhī fǎ wéi rú bǐ zhū shēn miào
为吾发遣应顺之法,为如彼诸深妙

wú zhù fǎ rěn shuō zhě shì wéi wú shàng wú bǐ zhī shuō
无著法忍说者,是为无上无比之说

yě
也。

bǐ shí lóng shǒu wèi rú shǒu yuē yú sī miào xiàng
彼时,龙首谓濡首曰:于斯妙像

yào fǎ zhī shuō yì wú qǐ xíng yòu wú rù rěn zhě
要法之说,亦无起行,又无入忍者。

suǒ yǐ zhě hé ruò cǐ rú shǒu yǐ zhū fǎ běn jìng
所以者何?若此,濡首,以诸法本净,

qí xiāng běn kōng yì wú chù suǒ yì wú cháo kū wú
其相本空,亦无处所,亦无巢窟,无

sè wú xiàng zhū fǎ xī děng rú xū kōng ruò cǐ rú
色无像,诸法悉等如虚空。若此,濡

shǒu qí yǒu fǎ dāng qǐ fǎ rěn zhě zé rú lái huà yì
首,其有法当起法忍者,则如来化亦

dǎi fǎ rěn yǐng xiǎng mèng huàn yě mǎ pào
逮法忍,影、响、梦、幻、野马、泡

mò bā jiāo zhī shǔ yì xī dāng fù chéng qí fǎ rěn
沫、芭蕉之属，亦悉当复成其法忍。

suǒ yǐ zhě hé yǐ qí rěn chù xī kōng rú kōng kōng dōu
所以者何？以其忍处悉空如空空，都

wú qǐ fǎ rěn zhī zhě yòu rěn zhě yì wú qǐ qǐ yì
无起法忍之者；又忍者亦无其起，亦

bù yǐ qǐ yòu wú dāng qǐ yì wú fǔ qǐ yòu qí
不已起，又无当起，亦无甫起；又其

rěn zhě yì wú shì chù yì fēi bǐ chù yì wú zhōng
忍者，亦无是处，亦非彼处，亦无中

chù cǐ nǎi wú shàng wú bǐ ān rěn ruò cǐ pú sà yú
处，此乃无上无比安忍。若此菩萨于

shì huì xīn bù kǒng bú bù yì wú wèi jù shì zé
是慧心，不恐不怖，亦无畏惧，是则

pú sà mó hē sà biànyīng wú shàng fǎ rěn zhī xíng
菩萨摩诃萨便应无上法忍之行。

shí fāng zhū lái shén tōng pú sà qí wén rú shǒu
十方诸来神通菩萨，其闻濡首

suǒ shuō shēn miào xián xī yǒng yuè jiē dǎi cǐ dìng
所说深妙，咸悉踊跃皆逮此定。

shì shí rú shǒu wèi lóng shǒu yuē yún hé zú
是时，濡首谓龙首曰：云何，族

xìng zǐ qí pú sà zhě yì wú zhù xíng dé rù fǎ rěn
姓子，其菩萨者以无著行得入法忍

hū
乎？

dá yuē rú shǒu ruò yǒu pú sà xiǎng niàn suǒ
答曰：濡首，若有菩萨想念所
xiàng zé wéi zhù xíng yán wú jiě shēn yún wǒ shēn rěn
向，则为著行；言吾解深，云我深忍
míng dá xiǎo liǎo wú yì zhì dào qí yǔ cǐ yán jiē yì
明达晓了，吾已至道，其语此言皆亦
zhù xíng
著行。

rú shǒu yòu wèn pú sà hé xíng xiū yīng dé dào
濡首又问：菩萨何行修应得道？

dá yuē yú zhū fǎ dōu wú suǒ rù bú niàn zhū
答曰：于诸法都无所入，不念诸
fǎ liǎo zhū fǎ wú qí zhū fǎ zhě yī zhù yīn yuán
法，了诸法无。其诸法者，依著因缘，
yú běn wéi kōng huò wú suǒ yǒu shì xíng pú sà biàn yīng
于本为无，获无所有，是行菩萨便应
dào rěn shè rú cǐ xíng wéi wú suǒ xíng pì rén qǐn
道忍。设如此行，为无所行，譬人寝
mèi yú mèng suǒ xíng
寐，于梦所行。

lóng shǒu yòu yuē rán qí mèng zhě bù xíng fāng yú
龙首又曰：然其梦者不行方隅，
yì wú suǒ xíng yì wú qù lái wú zhù wú zuò qí
亦无所行，亦无去来，无住无坐。其
mèi wù yì zé dá ér yán suǒ mèng kōng ěr wú chí wú
寐寤已，则达而言所梦空耳！无持无

shě dōu wú zhí chí wú xiàng wú xiàng yì wú chù suǒ
舍，都无执持，无像无相，亦无处所，

yì wú suǒ yǒu qí ruò xū kōng rú shì rú shǒu pú
亦无所有，其若虚空。如是，濡首，菩

sà zhī xíng dāng wú suǒ chí yì wú suǒ rù rú kōng běn
萨之行当无所持，亦无所入，如空本

wú yì wú xì xíng cǐ zé jí shì wú shàng fú tián
无，亦无戏行，此则极世无上福田。

sī nǎi yīng shòu yī qiè gòng yǎng wéi wú liàng dǎo shì zuì
斯乃应受一切供养，为无量导，是最

fú dì wéi yīng zuì shàng fǎ rěn zhī xíng
福地，为应最上法忍之行。

pǔ lái zhòng huì lǜ huái xǐ jìng gè suǒ jī huá
普来众会率怀喜敬，各所赍华

bǎo yǐ sǎn rú shǒu zhān dǔ xīn yǒng yuè yù wú liàng
宝以散濡首，瞻睹欣踊，悦豫无量。

yú shì lóng shǒu wèi rú shǒu yuē yí kě jù jìn
于是，龙首谓濡首曰：宜可俱进

rù chéng fēn wèi
入城分卫。

yuē rén qù yǐ xíng fēn wèi shí wú niàn jǔ
曰：仁去矣。行分卫时无念，举

zú xià zú chū bù wú niàn dòng yáo yì dāng wú chù
足、下足、躇步无念动摇，亦当无处，

wú zhù wú yóu wú qū wú shēn wú xīn wú niàn wú
无住无游，无屈无伸，无心无念，无

suǒ fā xíng xíng wú suǒ xiǎng yì wú chéngxiǎng yóu wú
所发行，行无所想，亦无城想，游无
lù xiǎng yòu wú chéng guō xiàn yì qiū jù xiǎng yì
路想，又无城郭、县邑、丘聚想，亦
wú lǐ xiàng wú jiā jū xiǎng wú mén hù niàn wú xiǎng
无里巷、无家居想，无门户念，无想
nán nǚ wú xiǎng yòu ruò dōu wú xīn xiǎng háng dāng wú
男女，无想幼弱，都无心想，行当无
niàn suǒ yǐ zhě hé yǐ qí fǎ háng dāng rú shì gù
念。所以者何？以其法行当如是故，
yì wú suǒ zhù wú sè wú xiàng wú qǐ wú miè dōu
亦无所著，无色无像，无起无灭，都
wú zhū xiǎng rú cǐ xíng zhě nǎi yīng pú sà wú shàng fēn
无诸想。如此行者乃应菩萨无上分
wèi qīng jìng jì mò yāo dào hòng yě
卫，清净寂寞要道行也。

ěr shí lóng shǒu pú sà mó hē sà hū rán yú
尔时，龙首菩萨摩诃萨忽然于
chù yǐ rú hǎi dìng sān mèi zhèng shòu qí dìng zhī dé pì
处以如海定三昧正受。其定之德，譬
rú dà hǎi zhàn rán wú yí dàn pà qīng chéng gèng wú yì
如大海湛然无移，瞻怕清澄更无异
wèi qí dǐ shēn suì bù kě cè duó qí zhēn yīng bǎo pǔ
味，其底深邃不可测度，奇珍英宝普
wú bù yǒu ér hǎi wāng yáng bāo luó hóng guǎng hán shòu wàn
无不有，而海汪洋包罗弘广，含受万

wù yuān hè bó tài wú biān wú yá dà shuǐ dàn mǎn zhū
物渊壑博泰，无边无涯大水澹满，诸
dé shén lóng ér jiē jū zhī zhòngshēng jù tǐ suǒ yī zhǎng
德神龙而皆居之，众生巨体所依长
yù
育。

ruò cǐ lóng shǒu qí zhū pú sà yǐ rú hǎi dìng
若此，龙首，其诸菩萨以如海定
zhèng shòu zhī chù suǒ zhù yào zhǐ wú néng dòng yáo zhě rú
正受之处所住要旨，无能动摇者。如
shì lóng shǒu qí sī pú sà yǐ fǎ shēn hǎi hán róng
是，龙首，其斯菩萨以法身海，含容
yī qiè dào bǎo zhì huì sān shí qī pǐn shí fāng yī
一切道宝、智慧、三十七品，十方依
zhī mò bù zhǎng yù yīng wú shàng wēi miào zhī fǎ wéi
之莫不长育，应无上微妙之法，为
wú dòng yáo wú yán shuō yào xíng dāng zhī shì yīng rú shì
无动摇无言说要行。当知是应如是
zhě dé wú tuì zhuǎndìng xíng zhī dì yě
者，得无退转定行之地也。

ěr shí yú shì miào xīn pú sà yù dòng lóng shǒu
尔时，于是妙心菩萨欲动龙首
dà shì suǒ zuò rú hǎi huì dìng zhèng shòu zhī chù jìn qí
大士所坐如海慧定正受之处，尽其
shén lì yǒng bù néng dòng shí cǐ sān qiān dà qiān shì jiè
神力永不能动。时此三千大千世界，

pǔ xī liù fǎn nǎi dà zhèn dòng ér lóng shǒu shēn jí suǒ
普悉六反乃大震动，而龙首身及所
zuò chù dōu bú dòng yáo hé zé rán zhě yǐ qí lóng shǒu
坐处都不动摇。何则然者？以其龙首
zhù wú dòng yáo zhù wú chù suǒ zhù wú suǒ yǒu zhù
住无动摇，住无处所，住无所有，住
wú xiǎng niàn zhù wú xì xíng zhù wú láo jìng zhù wú
无想念，住无戏行，住无劳静，住无
yán cí zhù wú suǒ zhù sī wèi dào zhù
言辞，住无所住，斯谓道住。

shí lóng shǒu pú sà mó hē sà xún cóng dìng wù
时，龙首菩萨摩诃萨寻从定悟，
jìng xiàng rú lái wú suǒ zhù píng děng zhèng jué yǔ jū wén
敬向如来无所著平等正觉，雨拘文
huá qù sàn shì zūn ér tàn zàn yuē zì guī yú fó
华，趣散世尊，而叹赞曰：自归于佛，
tiānzhōng zhī tiān nǎi shǐ yī qiè zhū huì pú sà shí fāng
天中之天，乃使一切诸会菩萨、十方
lái zhòng zhū dà shì děng zhòng zūn dà tiān jí lóng guǐ
来众、诸大士等、众尊大天及龙鬼
shén xián xī dǎi wén rú shì zhī fǎ wú shàng yào zhǐ shēn
神咸悉逮闻如是之法，无上要旨，深
miào huì shuō wéi wú yī zhù wú cháo kū shuō wéi yīng
妙慧说，为无倚著、无巢窟说，为应
běn kōng jì mò gù yě
本空寂寞故也。

shì shí miào xīn wèi lóng shǒu yuē rén wéi jué dì
是时，妙心谓龙首曰：仁为觉地

liù fǎn zhèn dòng hū
六反震动乎？

yuē zú xìng zǐ qí yǒu dòng zhě dāng jué dì
曰：族姓子，其有动者，当觉地

dòng dì fù wéi zhī shàng xià sì zhèn wéi yóu qí jué dòng
动地复，为之上下四震，唯由其觉动

bu dòng gù ěr yòu rú shí fāng zhū fó shì zūn pǔ dà
不动故耳。又如十方诸佛世尊、普大

pú sà bù tuì zhuǎn děng jí shì dōu dòng qǐ néng dòng yáo
菩萨不退转等，极世都动，岂能动摇

cǐ shàng zūn chù guān zhū shēng wén yuán jué zhī zhòng bǐ
此上尊处！观诸声闻、缘觉之众，彼

suī lí dòng wèi xiǎo běn kōng zài dòng zhī dì zì wèi wú
虽离动，未晓本空，在动之地自谓无

dòng liǎo běn wú zhě yú cǐ zhū fǎ yǒng wú dòng yáo
动。了本无者，于此诸法永无动摇，

wú niàn wú zhù rú shì miào xīn qí pú sà yǐ kōng
无念无著。如是，妙心，其菩萨以空、

wú xiàng wú yuàn zhī xíng qīng jìng fǎ yào dǎi wú dòng
无相、无愿之行，清净法要，逮无动

yáo bǐ nǎi yǒng jìng ān wú dòng yáo
摇，彼乃永静，安无动摇。

yòu yuē lóng shǒu kě xíng fēn wèi
又曰：龙首，可行分卫。

dá yuē rú shǒu wú jīn yǐ jiě wú shàng zuì yào
答曰：濡首，吾今以解无上最要
fēn wèi zhī huì hé zé rán zhě yuán qí dǎi zhì rú hǎi
分卫之慧。何则然者？缘其逮致如海
dà dìng zhèng shòu zhī chù shǐ nǎi zì míng wéi yǐ dé wú
大定正受之处，始乃自明，为以得无
shàng píng děng zhèng zhēn jué dào yǐ yú shēng sǐ xìng xiǎn fó
上平等正真觉道，以于生死兴显佛
shì wéi zhuǎn fǎ lún yǐ dù zhòng shēng wéi jì yīn yuán
事，为转法轮以度众生，为济因缘
lí gòu gēn běn wéi rán rú shǒu rú wú yù rén nǎi
离垢根本。唯然！濡首！如吾遇仁，乃
wéi dǎi zhí wú shàng shàn yǒu zāo méng jīn niàn xīn huái yuè
为逮值无上善友，遭蒙矜念心怀悦
yù chéng lì dà dé xǐ zì guāng wèi rú shǒu yú wú
豫，成立大德喜自光慰。濡首，于吾
wéi fù zǎi shǒu dà wú liàng guò dù zhī shǒu wú gòu
为覆载首，大无量过度之首，无垢
guǎng pǔ wēi miào jí shǒu yì yīng zuì shàng bù kě yì shǒu
广普微妙吉首，亦应最上不可议首，
yuàn bù wǔ tǐ qí shǒu gōng lǐ wú shàng xiān shèng gān lù
愿布五体稽首恭礼无上仙圣甘露
zhī shǒu
之首。

rú shǒu dá yuē shàn zāi shàn zāi rú rén lóng
濡首答曰：善哉！善哉！如仁龙

shǒu yǐ wéi guǒ dá yě mǎ mèng huàn yǐng xiǎng
首，已为果达野马、梦、幻、影、响
zhī xíng wú míng wú xiàng wú suǒ yǒu fǎ rén jīn nǎi
之行，无名无像，无所有法。仁今乃
yīng wú shàng dà dào bù kě sī yì lái fǎ zhī cí yǐ
应无上大道不可思议来法之祠，以
dé rú hǎi dìng zhèng shòu xíng gòng yīng rú cǐ dāng zhī shì
得如海定正受行，共应如此。当知是
bèi zài yī shēng bǔ chù sī zhě nǎi wéi pú sà biàn huì
辈在一生补处，斯者乃为菩萨辩慧，
qí zhì shì xiàng shēn miào dìng fǎ rú hǎi dìng děng zé lí
其致是像深妙定法，如海定等，则离
zhū xiǎng yě yuē rén kě cóng fēn wèi
诸想也。曰：仁可从分卫。

lóng shǒu dá yuē sī zhāi qí dé dāng yǔ rén xíng
龙首答曰：思齐其德，当与仁行，
èr shèng lóng yóu bú yì yí hū
二圣龙游，不亦宜乎？

rú shǒu yuē wú wú suǒ xíng yì wú qù lái
濡首曰：吾无所行，亦无去来，
yòu wú jìn zhǐ yì wú lǚ yóu bú zhù bú zuò yì
又无进止，亦无侣游，不住不坐，亦
fù bù xíng xíng wú suǒ zhì lái wú suǒ yóu zhù wú
复不行，行无所至，来无所由，住无
suǒ chù zuò wú suǒ jù xíng wú suǒ qù pì ruò lóng
所处，坐无所据，行无所趣。譬若，龙

shǒu rú lái xiàn huà níng yǒu qù lái zuò qǐ xíng
首，如来现化，宁有去来、坐起、行
yóu wò qǐn mèi wù bù yē
游、卧寝、寐寤不耶？

yuē huà zhě dōu wú qù lái zuò qǐn zhī chù yī
曰：化者都无去来坐寝之处矣。

wú yú zhū fǎ yì fù rú huà wú zhù bù zhù wú qǐ
吾于诸法亦复如化，无住不住，无起
bu qǐ yì wú yǐ qǐ yòu wú zhōng qǐ yì wú dāng
不起，亦无已起，又无中起，亦无当
qǐ yì wú fǔ qǐ
起，亦无甫起。

lóng shǒu dá yuē rú rén suǒ yán cǐ wéi jí shì
龙首答曰，如仁所言，此为极世

nán xìn zhī shuō shuí dāng xìn rén cǐ jìn yào huì yē
难信之说，谁当信仁此尽要慧耶？

dá yuē lóng shǒu rén zhě qiě tīng qǐ wéi wú
答曰：龙首，仁者且听，岂为无

mù shè jǔ dìng zhú hū fū rán jù liáo wéi wéi míng mù
目设举锭烛乎？夫燃炬燎，唯为明目
ěr rú cǐ shì xiàng shēn miào zhī fǎ zhèng wéi xiàng dá
耳。如此是像深妙之法，正为向达
chè yuǎn pú sà mó hē sà nǎi néng xìn shòu shì dào yào
彻远菩萨摩诃萨，乃能信受是道要
ěr qí liǎo rú cǐ zhì yào zhī huì sī zé xiǎo jiě běn
耳。其了如此至要之慧，斯则晓解本

wú xíng zhě cǐ děng pú sà wéi yīng qīng jìng wú shàng jiǔ
无行者，此等菩萨为应清净无上久
xiū fàn háng zhī tú shì cáo zhèng shì shēn zhù yú fǎ xìn
修梵行之徒。是曹正士深住于法，信
fǎ shòu fǎ chí fǎ shuō fǎ zhī bèi yě wéi zài
法、受法、持法、说法之辈也。为在
lù jù yǐ zhuǎn fǎ lún wéi yīng xián shèng yì dà dǎo
鹿聚已转法轮，为应贤圣，亦大导
shī shī huì míng yǎn wéi yīng wú liàng xióng měng zhī zhě
师，施惠明眼，为应无量雄猛之者，
cǐ zé wú shàng zuì miào fǎ zhě
此则无上最妙法者。

rú shǒu tóng zhēn fā shuō shì shí pǔ dà zhòng zhōng
濡首童真发说是时，普大众中
bā wàn pú sà xī dé wú suǒ cóng shēng fǎ lè rěn yě
八万菩萨悉得无所从生法乐忍也。

yú shì zhèng shì miào xīn pú sà jū dà zhòng qián
于是，正士妙心菩萨居大众前，
guǎng rán yǒng yuè wò mǎn shǒu bǎo yǐ gōng sù xīn xiàng
广然踊跃，握满手宝，以恭肃心向
sàn shì zūn yòu sàn rú shǒu tóng zhēn pú sà sàn qì xīn
散世尊，又散濡首童真菩萨，散讫欣
xǐ zhòng tàn yǒng yuē zì guī zhū fó wéi huì shèng dá
喜，重叹咏曰：自归诸佛，为慧圣达，
zhì wù wù mèi suì sàn chī běn jiě zhòng diān dǎo shì
擿雾寤寐，碎散痴本，解众颠倒，释

yí chú wǎng shùn rù dào míng zhì wú shàng jué zhě zì
疑除网，顺入道明，致无上觉者。自
guī yú fǎ fǎ zhī zuì fǎ fǎ zhì dà jì liáo lāo
归于法，法之最法，法治多济，疗捞
wù lóng yuán xuě shēng sǐ hāo chú zhòng huì dòng chú xīn
雾笼，援雪生死，薶锄众秽，荡除心
gòu tōng dǎo mí huò fǎ wéi wú shàng xiū méng yǒng dù
垢，通导迷惑，法为无上，修蒙永度。
qí zhū pú sà jiǔ lǚ fàn hàng wú shàng qīng jìng xiān shèng
其诸菩萨久履梵行，无上清净仙圣
míng lèi dà shén tōng děng hóng xiǎn dé zhě wú shàng zhī tú
明类，大神通等弘显德者，无上之徒
yú cǐ nǎi dǎi xìn xiàng shì xiàng shēn miào fǎ zhòng jīn
于此乃逮信向，是像深妙法众，今
pǔ zì guī zhī
普自归之。

rú shǒu dá yuē ruò cǐ miào xīn qí wú tuō
濡首答曰：若此，妙心，其无脱
zhě sī dāng guǒ zhì wú shàngděng jué
者，斯当果致无上等觉。

yuē yún hé rú shǒu qí shuí wú tuō yē
曰：云何，濡首，其谁无脱耶？

yuē qí yǒu zhí chí sī dāng qiú tuō rú shì
曰：其有执持，斯当求脱。如是，
miào xīn fǎ wú zhí chí yì wú xì zhù yòu zú xìng
妙心，法无执持，亦无系著。又族姓

zǐ fǎ dōu wú tuō yì wú zhí chí dāng shuí yǒu tuō
子，法都无脱，亦无执持，当谁有脱？

wú fù wú tuō zhū fǎ wú chí wú qǔ wú shě pì
无缚无脱，诸法无持，无取无舍。譬

rú rén yǔ zhū huàn zhě yán shàn nán zǐ wéi shēn rù rén
如人语诸幻者言：善男子，为深入人，

jiě zhī tuō zhī suǒ kě zhí chí huàn dá rén yuē wú yì
解之脱之所可执持。幻答人曰：吾亦

fēi nán yì fēi fán rén wú wú suǒ chí dāng hé suǒ
非男，亦非凡人，吾无所持，当何所

tuō shì zhě miào xīn dào wú zhí tuō dāng guān qí wú
脱？是者，妙心，道无执脱，当观其无，

wú běn kōng jìng yì
无本空净矣。

yīn shì
音释

rú shǒu rú yīn ruǎn rú shǒu wén shū bié míng
濡首（濡音软濡首文殊别名

yě fēn wèi fàn yǔ yě cǐ yún qǐ shí mù jiàn
也）。分卫（梵语也此云乞食）。目捷

lián fàn yǔ yě cǐ yún lái fēn gēn yǐ fù mǔ hào shí
连（梵语也此云菜菔根以父母好食

cǐ yīn yǐ biāo zǐ míng jiàn jù yán qiē qí qú yī
此因以标子名捷巨言切）。耆（渠伊

qiē rén nián liù shí yuē qí xiá pín xiá yīn xiá pín
切人年六十曰耆）。瑕玼（瑕音霞玼

cái zhī qiē suō suǒ liù qiē liǎn yě suì suī
才支切)。缩(所六切敛也)。邃(虽
suì qiē yōu yuǎn yě dàn pà dàn tú lǎn qiē pà yīn
邃切幽远也)。檐怕(檐徒览切怕音
bó dàn pà tián jìng wú wéi zhī mào gù miǎn miǎn mí
泊檐怕恬静无为之貌)。顾眙(眙弥
tiǎn qiē zhèng dāng zuò pàn pǐ xiàn qiē gù pàn wèi huí gù pàn
殄切正当作盼匹覓切顾盼谓回顾盼
shì yě huò hū guō qiē zhèng zuò kuò yún xiāo mào
视也)。燿(呼郭切正作霏云消貌)。
wēi yè wēi yǔ guǐ qiē yè yì shè qiē wēi yè guāng míng
炜晔(炜羽鬼切晔弋涉切炜晔光明
shèng mào bǐng yīn bǐng míng yě gāi gǔ āi qiē
盛貌)。炳(音丙明也)。姦(古哀切
zhèng zuò gāi shù yě shí jīng yuē gāi shì yīn shì chóng
正作垓数也十京曰垓)。螫(音释虫
háng dú yě mǎng fù mǎng mǔ dǎng qiē dà shé yě fù
行毒也)。蟒蝮(蟒母党切大蛇也蝮
fāng liù qiē huī yě wán wú guān qiē dú shé yě
芳六切虺也)。蜿(吾官切毒蛇也)。
xiē yīn xiē dú chóng yě niè kūn niè nì zhé qiē
蝎(音歇毒虫也)。蹶阰(蹶昵辄切
lǚ yě kǔn kǔ běn qiē mén xiàn yě jīng è è nì
履也阰苦本切门限也)。惊愕(愕逆
gè qiē jīng jù mào yì yīn yì lè yě bō sī
各切惊遽貌)。怵(音亦乐也)。波斯

nì fàn yǔ yě cǐ yún shèng jūn nǚ dāo qiē qiān
匿（梵语也此云胜军匿女刀切）。金

rán qiān qiān lián qiē jiē yě qiè qǐ yè qiē wèi
然（金千帘切皆也）。怯（乞业切畏

nuò yě sǒng xún yǒng qiē jù yě zào dòng zào
懦也）。悚（苟勇切惧也）。躁动（躁

zé dào qiē zào dòng bù ān jìng yě chú yīn chú zhù
则到切躁动不安静也）。蹠（音除住

zú yě zōu zài gēng qiē yì luò yě bāo bān
足也）。陬（在庚切邑落也）。苞（班

jiāo qiē bāoróng yě dìng zhú dìng yīn dìng dēng yě
交切包容也）。锭烛（锭音定灯也）。

jù liáo jù jiù xǔ qiē shù wèi shāo yě liáo lì diào qiē
炬燎（炬白许切束苇烧也燎力吊切

zhào yě tī tā lì qiē fā yě liáo lì diào
照也）。撻（他歷切发也）。疗（力吊

qiē zhì yě lāo yīn lāo chén qǔ yuē lāo hāo yīn
切治也）。捞（音劳沉取曰捞）。薈（音

hāo bá qù cǎo yě
蒿拔去草也）。

fó shuō rú shǒu pú sà wú shàng qīng jìng fēn
佛说濡首菩萨无上清净分

wèi jīng juàn xià
卫经卷下

liú sòng shā mén xiáng gōng yú nán hǎi jùn yì
刘宋沙门翔公于南海郡译

shí lóng shǒu pú sà wèi rú shǒu yuē qù yǐ
时，龙首菩萨谓濡首曰：去矣，

zú xìng zǐ dōng xíng fēn wèi
族姓子，东行分卫。

dá yuē lóng shǒu qí huàn huà yě mǎ níng yǒu dōng
答曰：龙首，其幻化野马宁有东

xī nán běi fāng hū
西南北方乎？

yuē wú yú rén qián shàng bù néng yán kuàng gǎn
曰：吾于仁前尚不能言，况敢

suǒ shuō hé zé rán zhě yǐ qí zhū biàn cóng zūn suǒ wén
所说？何则然者？以其诸辩从尊所闻，

rén jí yīng shùn rú fǎ fā qiǎn yī yī jiě sǎn ér wú
仁即应顺如法发遣，一一解散而无

guà ài gù wú wú cí mò zhī suǒ duì
挂碍，故吾无辞莫知所对。

yuē fū dá zhě dōu wú yán qǔ kuàng yú nǎi fù
曰：夫达者都无言取，况于乃复

yǒu suǒ shuō hū shì zhě zhū fǎ zhī wú yóu yī
有所说乎？是者诸法之无由矣。

yuē hé wèi wéi zhū fǎ zhī wú
曰：何谓为诸法之无？

dá yuē lóng shǒu wú suǒ wú zhě sī zhū fǎ
答曰：龙首，无所无者，斯诸法

wú shì zhū fǎ yào yǐ cǐ zhī huì nǎi néng tōng bǐ zhòng
无是诸法要，以此之慧，乃能通彼众

yīn shēng ěr wú suǒ xuān bù nǎi wéi yào yì shì qǐ
音声耳。无所宣布，乃为要义，是岂

fēi zhì yào yì shuō zāi
非至要义说哉！

yuē cǐ xù zài xiǎng xíng yě yuē hé suǒ xíng
曰：此续在想行也。曰：何所行

yīng lí zhū xiǎng
应离诸想？

dá yuē lóng shǒu pú sà bù yú sè tòng
答曰：龙首，菩萨不于色、痛、

xiǎng xíng shí jiè yǒu xiǎng yòu yú fǎ běn yì wú suǒ
想、行、识界有想，又于法本亦无所

xíng qí běn wú zhě yì wú suǒ xíng yǐ shì zhī xíng dé
行，其本无者亦无所行，以是之行得

lí zhū xiǎng
离诸想。

shuō shì shēn suì wēi miào fǎ shí wù qiān pú sà
说是深邃微妙法时，五千菩萨

dǎi zhì cǐ huì èr qiāntiān rén fā pú sà xīn
逮致此慧，二千天人发菩萨心。

shí lóng shǒu yuē wú jiāng tuì yǐ yǐ tóng zhēn
时，龙首曰：吾将退矣，以童真

fēi wǒ lǚ gù
非我侣故。

rú shǒu bào yuē wú wú qù lái yì fēi yǒu lǚ
濡首报曰：吾无去来，亦非有侣，

yì wú suǒ jù hé zé rán zhě yǐ dào wú lǚ gù
亦无所俱。何则然者？以道无侣故。

yì bù xiǎng niàn yǔ zhū fǎ lǚ yòu yì bù yǔ yù xíng
亦不想念与诸法侣，又亦不与欲行

wéi lǚ yú běn wú fǎ yì bú jiàn ér yǒu qí lǚ fù
为侣。于本无法，亦不见而有其侣复

yǔ suǒ jù yòu běn wú zhě dōu bù yán yǒu wú wǒ
与所俱。又本无者，都不言有吾我

xìng yǒu rén shòu mìng jí shēn yǎng yù fǎ rén wù
性、有人、寿命及身、养育法、人物、

yán shuō shí jué suǒ yī zhù jí qí suǒ zuò xíng qù zhī
言说、识觉、所倚著及其所作行趣之

shì zhū fǎ zhī běn běn wú rú cǐ dāng yǔ qí shuí
事。诸法之本，本无如此，当与其谁

ér wéi lǚ jù yē qí yǒu lǚ zhě shì yù lǚ jù
而为侣俱耶？其有侣者，是欲侣俱

yě pì rú lóng shǒu yǒu míng dá rén ér niàn yán yuē
也。譬如，龙首，有明达人而念言曰：

rú lái suǒ huà huàn shì suǒ huà rú shì cǐ huà děng
如来所化，幻士所化，如是此化，等

yī wú yì huà ér sī rén huà gè gè yán yuē wú yǔ
一无异化。而斯人化各各言曰：吾与

rǔ lǚ rǔ yǔ wǒ jù yú rén lóng shǒu yì yún hé
汝侣，汝与我俱。于仁龙首意云何？

qí cǐ rén huà wéi yǒu lǚ wú
其此人化，为有侣无？

dá rú shǒu yuē huà wú lǚ yě suǒ yǐ zhě hé
答濡首曰：化无侣也。所以者何？

yòng huà běn wú wú suǒ yǒu wú xíng xiàng bù kě dé
用化本无，无所有，无形像，不可得

gù
故。

yuē rú shì lóng shǒu yú qí shēng sǐ dōu yì
曰：如是，龙首，于其生死都亦

wú lǚ yì wú suǒ jù qí yǒu lǚ jù sī zé yǒu
无侣，亦无所俱。其有侣俱，斯则有

bié ruò qǐ lǚ xiǎng shì biàn yǔ yù jù míng dá pú
别。若起侣想，是便与欲俱。明达菩

sà dāng jiě lǚ xiǎng hé zé rán zhě yǐ qí zhū fǎ rú
萨当解侣想。何则然者？以其诸法如

huàn rú huà wú lǚ bù lǚ sī zāi zhū fǎ huǎng hū wú
幻如化，无侣不侣，斯哉诸法恍惚无

xìn ruò mèng yǐng xiǎng suǒ yǒu rú kōng xiǎng shí
信，若梦、影、响，所有如空。想识

wú ān wú chù wú chí wú yì wú niàn wú
无安、无处、无持、无意、无念、无
suǒ yǒu yǐ lí zhū niàn yú niàn wú niàn yīng běn wú
所有，已离诸念，于念无念，应本无
niàn
念。

yuē rú shǒu rén wéi céng yǔ huàn shì huà rén
曰：濡首，仁为曾与幻士化人，
duì gòng yǔ yán xíng lái zuò qǐ yòu gòng tán huì yǒu
对共语言、行来、坐起，又共谈会，有
suǒ sī wéi fǒu
所思惟否？

rú shǒu dá yuē bú jiàn yě
濡首答曰：不见也。

lóng shǒu yuē huàn shì hé xiàng mào
龙首曰：幻士何像貌？

yuē qí huàn zhě sì rén xiàng mào huàn zhī huà
曰：其幻者，似人像貌；幻之化
xiàng yì fù ruò cǐ hé tóng xiàng ěr suǒ yǐ zhě hé
像，亦复若此，合同像耳。所以者何？
rú qí huàn huà yì bù bǐ tuō yì bù cǐ tuō huàn
如其幻化，亦不彼脱，亦不此脱。幻
huà yì bù yǔ rén ér yì rén yì bù yǔ huàn huà yǒu
化亦不与仁而异，仁亦不与幻化有
yì rén biàn huàn huà rú huàn huà zhě yǐ huàn huà fǎ ér
异，仁便幻化如幻化者，以幻化法而

wèn huàn shì zhū fǎ yì ěr
问幻事，诸法亦尔。

yòu wèn rú shǒu rén wéi zì céng yǔ huàn huà fù
又问濡首：仁为自曾与幻化复

gòng zuò qǐ yǒu suǒ yán tán jiāo yóu jiǎng huì xiāng
共坐起，有所言谈、交游、讲会、相

duì zhù fǒu
对住否？

yuē yún hé lóng shǒu huàn shì jí huà yǔ yù
曰：云何，龙首，幻士及化与欲

yǒu yì yē zhì yú wú wǒ jí rén shòu mìng yǎng yù
有异耶？至于吾我及人、寿命、养育

zhī fǎ yǒu yì hū wú yǐ cǐ huàn huà zhī shuō yù shì
之法有异乎？吾以此幻化之说，欲试

wèn rén zhī dà shì yú sī yǒu yì biàn cái dāng fū hé
问仁，知大士于斯有异辩才，当敷何

fǎ yě
法也？

yuē rén rú suǒ shì wéi yù shì xū kōng zhī huàn
曰：仁如所试，为欲试虚空之幻

huà fǎ ěr rén biàn niàn huàn huà wéi yǒu xiǎng yě huàn
化法耳。仁便念幻化，为有想也。幻

zhě běn wú wú xiǎng wú niàn yì wú xíng xiàng yì wú
者本无，无想无念，亦无形像，亦无

suǒ yǒu yǐ lí zhòng niàn
所有，已离众念。

rú shǒu yuē ruò cǐ lóng shǒu fǎ yì rú huàn
濡首曰：若此，龙首，法亦如幻，

huàn huà běn kōng qí kōng wú xiàng yì bù kě jiàn
幻化本空，其空无像，亦不可见。

yuē rú shǒu zhū fǎ wú xiàng bù kě jiàn hū
曰：濡首，诸法无像，不可见乎？

rú rén suǒ yán yī qiè pú sà mó hē sà děng dāng yún
如仁所言，一切菩萨摩诃萨等，当云

hé shòu qí fēng bài dé chéng wú shàng zhèng zhēn dào yì wéi
何受其封拜得成无上正真道意？为

shuí zhī dù shòu fēng bài zhě
谁知度受封拜者？

rú shǒu dá yuē yún hé lóng shǒu céng xíng shān
濡首答曰：云何，龙首，曾行山

zhōng wéi wén xiǎng shēng yú shān zhōng wéi yǒu xiǎng shēng chū
中为闻响声，于山中为有响声出

bù hū qí shēng wéi yǒu suǒ zhù chù fǒu yǐ hé ěr shí
不乎？其声为有所住处否？以何耳识

wén qí shēng yē bǐ shēng wéi yǒu suǒ shuō fǒu níng yǒu
闻其声耶？彼声为有所说否？宁有

shòu chí xiǎng shēng zhě yē yòu fù shuí gòng wén xiǎng shēng
受持响声者耶？又复谁共闻响声

zhě
者？

lóng shǒu pú sà dá yuē wú yě
龙首菩萨答曰：无也。

rú shǒu yuē rú cǐ ruò pú sà jiě zhū fǎ ruò
濡首曰：如此，若菩萨解诸法若
rú xiǎngkōng zhě zé yī qiè zhū yīn shēng rú xiǎng lí bǐ
如响空者，则一切诸音声如响离彼
zhòngshēng qí zhū pú sà yǐ cǐ fēng bài yú wú shàngzhèng
众声，其诸菩萨以此封拜于无上正
zhēn zhī dào yú sī yì wú shòu fēng bié zhě
真之道，于斯亦无受封别者。

shí fāng zhū lái dà pú sà zhòng xián wén rú shǒu
十方诸来大菩萨众，咸闻濡首
tóng zhēn suǒ shuō mò bù xǐ yǒng tàn gē wú liàng
童真所说，莫不喜踊，叹歌无量。

ěr shí lóng shǒu wèi rú shǒu yuē yí shí lǚ xíng
尔时，龙首谓濡首曰：宜时偕行
rù chéng fēn wèi niàn qí rì shí dé wú guò yē
入城分卫，念其日时得无过耶！

dá yuē lóng shǒu zhū fǎ wú guò yì bù yǒu
答曰：龙首，诸法无过，亦不有
shí qí chǔ yú xiǎng xíng zhī zhě bǐ zé yǒu shí bù shí
时。其处于想行之者，彼则有时不时
zhī xiǎng ěr míng dá pú sà yú běn liǎo wú jiě kōng fǎ
之想耳。明达菩萨于本了无解空法
zhě qǐ yǒu qí shí bù shí yán zāi fán zhū yú fǎ yǒu
者，岂有其时不时言哉！凡诸余法有
shí bù shí wú shí fēi shí nǎi yīng wú shàng rú fó fǎ
时不时，无时非时乃应无上，如佛法

lǜ yǐ qí zài suàn shù jì shí jié zhě sī zé yǒu guò
律矣!其在算数计时节者,斯则有过的

shí zhī xiǎng
时之想。

rú zhū shì zūn xián shèng zǐ cháng zì bǎo zú
如诸世尊、贤圣子,常自饱足

yǐ dào zhì huì huì wú xiǎng shí yú xiǎng wú xiǎng xíng
以道智慧,慧无想识,于想无想,行

wú zhū zuò yì wú xiǎng niàn wú niàn bu niàn yǐ cǐ
无诸作,亦无想念,无念不念,以此

zhì huì ér cháng bǎo zú shì zūn shèngzhòng dōu wú shí niàn
智慧而常饱足。世尊圣众都无食念,

yì bú fù xiǎng yǒu shí zhī shì qí rú cǐ shí ér wéi
亦不复想有食之事,其如此食而为

shí zhě shì wèi xián shèng yīng wú zá shí ruò yǒng fú shí
食者,是谓贤圣应无杂食。若永服食

rú cǐ shí zhě shì zé cháng yǎn gān lù fǎ shí zhě bǐ
如此食者,是则长演甘露法食者。彼

yǐ cǐ shí yòng zhī wéi lì néng zhù shēn mìng zhì yú yī
以此食,用之为力,能住身命至于一

jié fù guò yī jié suǒ yī zhě hé qí rú cǐ zhě
劫复过一劫。所以者何?其如此者,

bǐ yǐ jué liǎo zhū fǎ fǎ zhī xíng gù dōu wú xiǎng niàn
彼已觉了诸法法之行故,都无想念,

jiě kōng qīng jìng xiǎo liǎo rú cǐ shì bú fù yǒu qiú shí
解空清净,晓了如此,是不复有求食

zhī shí rú qí fán fū wèi dá zhě yě
之识如其凡夫未达者也。

yòu zhū rú lái wú shàng zhèng jué jí pǔ shì xián
又诸如来无上正觉及普世贤

shèng zhī děng yǒu dà cí bēi xǐ hù zhī xīn huì shī rén
圣之等，有大慈悲喜护之心，惠施仁

ài mǐn niàn zhòng shēng shǐ xìng yú shì ěr wéi yù jì
爱，愍念众生。使兴于世耳，唯欲济

dù wǔ dào qín kǔ gù xiàn rù jùn guó xiàn yì jù
度五道勤苦故，现入郡国、县邑、聚

luò xíng shòu fēn wèi ér bǐ zhòng shèng yǐ lí zhū shí
落行受分卫，而彼众圣已离诸食，

bù shí yú shí wéi yǐ huì jiě zhū dìng zhèng shòu wéi cháng
不食于食，唯以慧解诸定正受为常

chōng zú qí yú lí shí ér xù shí zhě sī shòu liú
充足。其于离食而续食者，斯受流

zhuǎn biàn shù shēng sǐ yòng shì zhī gù zhū fó shì zūn
转便数生死。用是之故，诸佛世尊

yǐ yú zhū shí ér xī míng liǎo dōu wú fù zá shí zhī
以于诸食而悉明了，都无复杂食之

xiǎng kāng kǎi kuì rán ān hé zhù shēn néng rú héng shā fù
想，慷慨喟然安和住身，能如恒沙复

guò shì shù cóng shǐ fā yì yǒng cháng wú fù zhū jī kě
过是数，从始发意永常无复诸饥渴

zá xiǎng niàn yě zhì zài fó shù míng xīng chū shí cóng shǐ
杂想念也，至在佛树明星出时，从始

suǒ kě shòu shí zhě bǐ yīn cǐ shí qí yú zhèng shì jí
所可受食者。彼因此食，其于正士及
dà zhàng fu yīngxiónglóngměng yòu zhì shī zǐ zhū diào
大丈夫、英雄龙猛又至狮子、诸调
rú fū jí zhòng huá fú zhèng shì xiù yì zhǒngzhǒng lián huā
儒夫及众华孚正士、秀异种种莲花
nán zǐ wú shàngzhàng fu fǎ yù tiān rén shī yīng
男子、无上丈夫、法御、天人师，应
suǒ dāng dé yīng suǒ míng liǎo yīng suǒ jué dá xī yǐ
所当得，应所明了，应所觉达，悉已
liǎo ér jù zú dèng yú yī xiàng hé huì zhì huì dé
了而具足，等于一像合会智慧，得
chéng wú shàngzhèngzhēn dào yì yě
成无上正真道意也。

yǐ shì lóng shǒu yī qiè pú sà pǔ zhū rú
以是，龙首，一切菩萨、普诸如
lái jí xián shèngděng wéi yǐ cǐ shí shēng zhì wú shàngzhèng
来及贤圣等，唯以此食升致无上正
zhēn jué dào biàn néng zhù shòu rú héng shā jié yòu néng yú
真觉道，便能住寿如恒沙劫，又能踰
cǐ fù bèi wú shù ér zhū rú lái yǒng wú qí láo suǒ
此复倍无数，而诸如来永无其劳。所
yǐ zhě hé yǐ qí yīng yú wú xiǎng shí gù wú niàn bu
以者何？以其应于无想食故，无念不
niàn wú hé bu hé yì bù xiǎng niàn xián shèng zhī xíng
念，无合不合，亦不想念贤圣之行，

héng biàn suí shùn chū zhū xiāng qì zì rán qīng jìng wú
恒便随顺，出诸香气，自然清净，无
xiǎng wú niàn wú zhū cháo kū yì wú xì xíng běn kōng
想无念，无诸巢窟，亦无戏行，本空
zì jìng rú shì lóng shǒu pú sà mó hē sà dàng zuò
自净。如是，龙首，菩萨摩诃萨当作
cǐ shí nǎi yīng fǎ shí
此食，乃应法食。

lóng shǒu dá yuē shàn zāi shàn zāi rú shǒu suǒ
龙首答曰：善哉！善哉！濡首所
shuō fǎ zhī wēi miào wú yǐ bǎo zú yú shì shàng shí dàn
说法之微妙，吾已饱足于是上食。但
wén cǐ fǎ shí zhī yào shuō biàn wéi yǐ shèn jù zú yǐ
闻此法食之要说，便为已甚具足矣，
kuàng qí cháng shí wú zá shí zhě qǐ dāng fù shí sī yù
况其长食无杂食者，岂当复食思欲
shí zāi
食哉！

yún hé lóng shǒu xū kōng zhī tǐ níng dāng yǒu zá
云何，龙首，虚空之体宁当有杂
shí zhī shí yòu yán bǎo zú hū
食之食？又言饱足乎？

duì yuē rú shǒu kōng wú suǒ yǒu yě
对曰：濡首，空无所有也。

yòu yuē lóng shǒu wéi néng bǎo zú huàn shì suǒ huà
又曰：龙首，为能饱足幻士所化

fǒu
否？

dá yuē fǒu yě
答曰：否也。

yún hé lóng shǒu nìng kě yǐ shí bǎo zú zhōng xiàn
云何，龙首，宁可以食饱足中现

xiàng yē
像耶？

dá yuē fǒu yě
答曰：否也。

yòu yuē lóng shǒu fū dà hǎi zhě nìng fù bǎo yú
又曰：龙首，夫大海者宁复饱于

zhòng liú hū
众流乎？

dá yuē fǒu yě
答曰：否也。

rú shǒu fù yuē rú shì lóng shǒu zhū fǎ wú
濡首复曰：如是，龙首，诸法无

yàn ruò rú xū kōng ér rén xiàng yán yǒu bǎo xiǎng hū
厌若如虚空，而仁向言有饱想乎？

zhū fǎ rú kōng wú xiǎng wú yuàn wú qǐ wú xíng yì
诸法如空，无想无愿，无起无行，亦

wú suǒ zuò wú suǒ zào yǒng rán wú yù yǐ dìng yì
无所作，无所造，永然无欲，以定以

tuō wú sè wú xiàng wú jiān wú gù liǎo rú xū kōng
脱，无色无像，无坚无固，了如虚空

dōu wú suǒ chí zhū fǎ rú cǐ yún hé ér qǐ yǒu bǎo
都无所持。诸法如此，云何而起有饱

xiǎng yē
想耶？

lóng shǒu yòu yuē ruò shì rú shǒu yǒu cǐ xíng
龙首又曰：若是，濡首，有此行

zhě yī qiè bù fù shí yú shí hū ér rén shuō shí běn
者，一切不复食于食乎？而仁说食本

kōng yē
空耶。

rú shǒu yuē ruò cǐ lóng shǒu zé yī qiè zhòng
濡首曰：若此，龙首，则一切众

shēng ér wú shí yě pì rú lóng shǒu shì zūn huà zuò
生而无食也。譬如，龙首，世尊化作

héng hé shā rén yǐ shí wèi zhū huà rén yún hé zú
恒河沙人，以食餵诸化人。云何，族

xìng zǐ bǐ zhū huà rén yǐ hé wéi shí níng fù yǒu shí
姓子，彼诸化人以何为食？宁复有食

zhě bù hū
者不乎？

dá yuē huà zhě wú xiǎng bù shí wú suǒ yǒu
答曰：化者无想不识，无所有，

yì fù wú shí hé kuàng yán dāng yǒu shí zhě yē
亦复无食，何况言当有食者耶？

ruò cǐ lóng shǒu yī qiè zhū fǎ yǒu jiàn wú jiàn
若此，龙首，一切诸法有见无见

rú huàn huà yě pǔ zhū zhòngshēng ér bù jiě cǐ yǐ
如幻化也。普诸众生而不解此，以

qí bù jiě biàn jí liú zhuǎnshòushēng sǐ yǐ yú zhōngguān
其不解便即流转受生死矣。于中观

zhī yì wú suǒ yǒu yì wú suǒ dé yì wú liú zhuǎn
之，亦无所有，亦无所得，亦无流转。

jiě shēng sǐ wú rú běn wú zhě zé yī qiè wú shòu
解生死无、如本无者，则一切无受，

yì wú shēng sǐ bù xiǎo běn kōng biàn yǒu shēng sǐ qí
亦无生死。不晓本空便有生死，其

shēng sǐ zhě yì wú shēng sǐ yú qí shēng sǐ yì wú suǒ
生死者亦无生死，于其生死亦无所

shòu yì wú suǒ dé hé shēng sǐ fǎ zhě hū
受，亦无所得，何生死法者乎？

dá yuē rú shǒu sī yán shèn shàn yí zhī qí
答曰：濡首，斯言甚善！宜知其

shí kě gòng xíng yī hái yú zhī shù gěi gū dú yuán wú
时可共行矣，还于祇树给孤独园。吾

zhū jī kě yǒng wéi yǐ duàn
诸饥渴永为已断。

dá yuē lóng shǒu pì rú huàn shì suǒ kě huà rén
答曰：龙首，譬如幻士所可化人，

ér huà rén yán wú jī kě duàn nìng wéi jī yě mǎ fǎ
而化人言：吾饥渴。断宁为饥野马法

yē rú shì lóng shǒu yī qiè ruò cǐ qí zhū fǎ zhě
耶？如是，龙首，一切若此，其诸法者

jiē rú yě mǎ jiě cǐ nǎi jiě ér zú xìng zǐ yán wú
皆如野马，解此乃解。而族姓子言吾
jī kě yǐ wéi duàn hū dāng shí sī shí rú zhū fǎ shí
饥渴以为断乎，当食斯食，如诸法食，
bú duàn wú huài yì wú jī kě yī qiè zhū fǎ běn yǐ
不断无坏，亦无饥渴，一切诸法本已
bǎo zú hé yǐ gù bǐ zhū fán fū xià shì bù liǎo qí
饱足。何以故？彼诸凡夫下士不了其
běn zé zuò cǐ yán wú jī wǒ kě yòu yán bǎo zú
本，则作此言吾饥我渴，又言饱足。

rú zhū xián shèng jiě zhū fǎ běn bǐ wú jī kě yì wú
如诸贤圣解诸法本，彼无饥渴，亦无
xiǎng zú jiě zhū jī kě yì wú shēng sǐ yì wú xì
想足，解诸饥渴，亦无生死，亦无戏
xíng yì wú xiǎng niàn bǐ yǐ wú dòng yì wú yǐ zhù
行，亦无想念。彼已无动，亦无倚著，
zhū fǎ yǐ tuō běn wú zhù gù
诸法已脱，本无著故。

lóng shǒu yòu yuē rú rén rú shǒu zhū suǒ kě shuō
龙首又曰：如仁濡首，诸所可说，
bǐ zhī yào yán dàn shuō fǎ jiè yě
彼之要言，但说法界也。

rú shǒu fù wèi lóng shǒu yuē qí fǎ jiè zhě yì
濡首复谓龙首曰：其法界者，亦
wú shuō bu shuō yì wú yán qù wú qū wú shēn suǒ
无说不说，亦无言趣，无屈无伸。所

yǐ zhě hé rú shì lóng shǒu fǎ jiè wú suǒ yǒu yán
以者何？如是，龙首，法界无所有，言
zhě wú shuō yì bù suǒ shuō yì wú xì xíng wú suǒ
者无说，亦不所说，亦无戏行，无所
zhù wú hé ǒu bǐ wú xiǎng niàn yì bù yǒu niàn yì
著，无合偶。彼无想念，亦不有念，亦
wú suǒ qǐ yì wú miè xíng
无所起，亦无灭行。

pì rú lóng shǒu xū kōng zhī jiè wú xiǎng wú niàn
譬如，龙首，虚空之界无想无念，
wú qǐ wú miè zhū fǎ yì ěr tóng rú xū kōng qí běn
无起无灭，诸法亦尔同如虚空，其本
xiāng kōng běn bù kě dé yì bù kě zhī qí xiāng rú
相空，本不可得，亦不可知，其相如
shì yì bù kě dé yǒu néng dé qí xiāng bǐ zhū rú lái
是亦不可得。有能得其相，彼诸如来
bān ní huán zhě yì dāng kě dé ruò cǐ lóng shǒu yī
般泥洹者亦当可得。若此，龙首，一
qiè zhū fǎ dōu wú chù suǒ wú sè wú xiàng yì bù kě
切诸法都无处所，无色无像，亦不可
jiàn yǐ shì zhī gù héng hé shā zhū rú lái bān ní huán
见。以是之故，恒河沙诸如来般泥洹
zhě qí yú fǎ zhōng yì fù wú bān ní huán zhě yì wú
者，其于法中亦复无般泥洹者，亦无
dì shuǐ huǒ fēng jiè ér bān ní huán yì wú kōng
地、水、火、风界而般泥洹，亦无空

jiè yì wú shí jiè bān ní huán zhě ní huán rú shì
界、亦无识界般泥洹者。泥洹如是，
yú ní huán zhōng yì wú ní huán ruò zhū fǎ yǒu ní huán
于泥洹中亦无泥洹。若诸法有泥洹
xiǎng zhě zé xū kōng jiè yǒu ní huán xiǎng yē suǒ yǐ
想者，则虚空界有泥洹想耶！所以
zhě hé yǐ qí zhū fǎ běn dìng ér kōng zhū fǎ jìng jì
者何？以其诸法本定而空，诸法静寂
ér fù jì yú cǐ fán fū xià shì zhī lèi qǐ yǒu ní
而复寂。于此，凡夫下士之类起有泥
huán xiǎng niàn zhě yīn biàn yǒu wú yán wǒ yǒu shòu yǒu
洹想念者，因便有吾，言我有受，有
wú wǒ shòu yǒu shòu mìng shòu yǒu rén wù shòu yǒu xiǎng
吾我受，有寿命受，有人物受，有想
shí gòng lái jiě zhēn wú fǎ zhě jí qǐ shì xiǎng xiǎng niàn
识共来解真无法者，即起是想想念
ní huán yǐ cǐ gù ér bù dé tuō biàn shēng lǎo bìng
泥洹，以此故而不得脱，便生老病
sǐ qǔ yào yán zhī shí èr yīn yuán zhì yú dà kǔ zhòng
死。取要言之，十二因缘至于大苦众
huàn jí huì wéi bǐ zhī gù yán yǒu ní huán wéi zhū yǒu
患集会，为彼之故言有泥洹。为诸有
èr xiǎng xíng zhě yǐ qí bù jiě zhū fǎ běn wú yǐ bù
二想行者，以其不解诸法本无，已不
xiǎo liǎo bù jué wù gù yǔ zhū rú lái zhū fó shì zūn
晓了不觉悟故，与诸如来诸佛世尊、

míng jiě shēn rù quán xíng pú sà sù shù zhòng shàn lì bú
明解深入权行菩萨——宿树众善立不
tuì zhuǎn jī lěi gōng dé yǒu dà wēi shén wéi jí chàng
退转，积累功德有大威神，为极唱
dǎo wú shàng dà shī yǔ rú shì děng pú sà mó hē sà
导无上大师——与如是等菩萨摩诃萨
xíng ér wéi fǎn qǐ yǒu zhèngxiǎng yòu yǔ shēng wén yuán
行，而违反起有净想；又与声闻、缘
jué zhī zhòng yǔ qí xiāng wéi ér qǐ fèn zhèng yǔ bǐ
觉之众，与其相违而起忿净。与彼
zhèng gù dāng shòu dà zuì yǐ qí zhèng gù cháng liú shēng sǐ
净故当受大罪，以其净故长流生死，
dāng guī bú jìng jí chòu chù yī yī qiè zhòng shèng yǒng suǒ
当归不净极臭处矣，一切众圣永所
bú tàn zhū shàng míng dá suǒ kě yuǎn lí
不叹，诸上明达所可远离。

pì rú zú xìng zǐ yǒu chéng guō ruò fù jù luò
譬如，族姓子，有城郭若复聚落，
qù qí bù yuǎn jī zhòng chòu huì yú qí bǐ chù rén
去其不远积众臭秽。于其彼处，人
zhòng qù wǎng zhòu yè bù xī suí zēng wū huì bú jìng
众趣往昼夜不息，遂增污秽、不净、
chòu chù bù jié zhī wù yě zhū yú fán fū chǔ yú
臭处、不洁之物也。诸愚凡夫，处于
wǔ dào qǐ miè wú jìng zhòng xiǎng wú duàn guǎng qí shēng
五道起灭无竟，众想无断，广其生

sǐ rú bǐ zēng chòu yě yǐ qí bù míng yòu bù xiǎo liǎo
死如彼增臭也。以其不明，又不晓了，

bù jiě qí yuán bù dá běn wú wù lóng mào shèng chī míng
不解其元，不达本无，雾笼茂盛痴冥

jī gù guǎng shòu liú zhuǎn zēng zhǎng shēng sǐ wǔ dào zhī qù
积故，广受流转增长生死五道之趣

huò shēng dì yù huò jí è guǐ fù guī chù shēng
一或生地狱、或即饿鬼、复归畜生、

huò tiān huò rén shén biàn wú cháng wǔ dào qín kǔ zāi
或天、或人，神变无常五道勤苦，灾

huàn diān dǎo tòng yǎng chuàng chǔ zhòng nǎo zhī yuán zhū kǔ suǒ
患颠倒痛痒创楚，众恼之元诸苦所

yóu suí zēng chòu huì liú bú jìng qì shǐ bǐ míng dá xián
由，遂增臭秽流不净气，使彼明达贤

shèng zhī zhòng nǎi yǐ wéi miè suǒ gòng tān jí yòu zhū huì
圣之众乃以为灭，所共贪疾又诸慧

shì suǒ kě yuǎn lí yòng shì zá gòu cháng bù jiě tuō fù
士所可远离。用是杂垢长不解脱，复

shǐ sī lèi shì qù qí shēng shì guī yǒu lǎo shēng lǎo kǔ
使斯类是趣其生，是归有老生老苦，

jí yōu nǎo wàn duān shì zhì bìng sǐ yāng huò zhuī zhī
极忧恼万端，是致病死，殃祸追之，

shàn zé róng lè fú yòu è zé huò suí yǐ yào yán zhī
善则荣乐福佑，恶则祸随。以要言之，

huàn biàn yì jí zhì qí tòng rè zhòng kǔ hé huì ér
患变益集，至其痛热，众苦合会，而

bǐ yǐ gù bù tuō shēng sǐ dàn yóu wèi liǎo qí běn wú
彼以故不脱生死，但由未了其本无
gù cháng shòu shēng sǐ rú qí zēng chòu yě
故，长受生死如其增臭也。

lóng shǒu fù wèi rú shǒu yuē yún hé rú shǒu
龙首复谓濡首曰：云何，濡首，
dé liǎo qí běn
得了其本？

yuē yǐ wú xīn xiǎng yǐ jì mò xíng yǐ qù
曰：以无心想，以寂寞行，以趣
jìng dìng xiàng rù qīng jìng qí zhù shì zhě zé xiǎo qí běn
静定向入清净，其住是者则晓其本。

yuē yún hé rú shǒu hé wèi wéi huàn zhī jì
曰：云何，濡首，何谓为幻之寂
mò
寞？

yuē qí jiě liǎo rú huàn zhě cǐ zé huàn zhī jì
曰：其解了如幻者，此则幻之寂
mò qīng jìng yě
寞清净也。

ěr shí qí nián xū pú tí zhì rú shǒu suǒ dǔ
尔时，耆年须菩提至濡首所，睹
qí dà zhòng jí ér wèn yuē zhū zhèng shì děng pǔ lái huì
其大众即而问曰：诸正士等普来会
cǐ wèi hé jiǎng hū
此，为何讲乎？

dá yuē xián zhě wú yú zhū yán dōu wú suǒ
答曰：贤者，吾于诸言都无所
shuō yòu xián zhě níng wén zhū huàn rén yǒu suǒ shuō fǒu
说。又贤者，宁闻诸幻人有所说否？
shānzhōng zhī xiǎng mèng yǐng yě mǎ wéi yǒu yán tán
山中之响、梦、影、野马，为有言谈
yē fù wén yǒu qí shuō zhě bù hū yòu xián zhě rú
耶？复闻有其说者不乎？又贤者，如
lái suǒ huà níng yǒu ěr shēng qí shēng fù yǒu wén zhě
来所化，宁有耳声？其声复有闻者
fǒu wéi yǒu shí ruò shòu chí yǔ yán míng zì jù shuō
否？为有识，若受持语言、名字、句说
zhě fǒu
者否？

dá yuē fǒu yě
答曰：否也。

shí xū pú tí huò rán yú suǒ zuò huǎng hū zhī
时，须菩提，燿然于所坐恍惚之
jiān jì ér miè dìng
间，寂而灭定。

shí shè lì fú yì rú shǒu suǒ dǔ qí pǔ zhòng
时，舍利弗诣濡首所，睹其普众
dà huì zhī chǎng lǜ dà pú sà xián tīng rú shǒu suǒ jiǎng
大会之场，率多菩萨咸听濡首所讲
zhī shuō jiàn xū pú tí zài yú bǐ zuò jì ér miè dìng
之说，见须菩提在于彼坐寂而灭定，

wèn rú shǒu yuē cǐ xián zhě wèi hé zhì gù jū sī biàn
问濡首曰：此贤者为何志故，居斯便
miè dìng
灭定？

yuē shè lì fú shì xū pú tí suī miè dìng
曰：舍利弗，是须菩提虽灭定，
bù yǔ fǎ ér yǒu qí zhèng rú shì xián zhě cǐ yǐ wú
不与法而有其诤。如是贤者此以无
zhèng xíng wú zhù wú zhù wú cháo wú chù guò zhū kū
诤行，无住无著，无巢无处，过诸窟
fǎ ér sān mó yuè
法而三摩越。

shí xū pú tí zuò shì miè dìng cóng dìng wù qǐ
时，须菩提作是灭定，从定寤起
ér xiàng shì zūn jí piān tǎn yòu jiān chā shǒu guì zuò shì
而向世尊，即偏袒右肩，叉手跪作是
yán zì guī zhū fó wú shàng jué zhě qí yǒu xiǎn yǎn rú
言：自归诸佛无上觉者，其有显演如
shì shēn suì wēi miào fǎ xiàng nán jiàn zhī wén bù kě yì
是深邃微妙法像难见之文，不可议
shuō yǐ duàn suǒ zhù děng lí zhū xiǎng yǐ dé jì ān
说，已断所著，等离诸想，已得寂安。
qí bú tuì zhuǎn dà shì děng jí zhū chū fā yì pú sà
其不退转大士等及诸初发意菩萨，
dǎi wén rú cǐ quàn fā zhī shuō qǐ bú kuài zāi
逮闻如此劝发之说，岂不快哉！

rú shǒu yòu wèi xū pú tí yuē bù yú cǐ fǎ
濡首又谓须菩提曰：不于此法

yǒu shuō yǒu quàn yǒu bǐ suǒ xiàng yě hé zé rán zhě?
有说、有劝、有彼所向也。何则然者？

yǐ zhū fǎ wú quàn wú shuō wú tán wú shí yòu cǐ yào
以诸法无劝无说，无谈无识。又此要

yì wú yán wú yǔ wú zhù wú quàn wú qù wú lái,
义无言无语，无住无劝，无去无来，

wú zuò wú wò wú yī wú chù yì wú suǒ yǒu suǒ
无坐无卧，无倚无处，亦无所有。所

yǐ zhě hé? shì zhū fǎ běn kōng wú suǒ yǒu qí běn
以者何？是诸法本空，无所有，其本

bù kě dé gù
不可得故。

yuē hé wèi rú shǒu qí běn xíng fǎ
曰：何谓，濡首，其本行法？

yuē wéi xián zhě zhū fǎ wú xíng shì xíng zhī yào,
曰：惟贤者，诸法无行是行之要，

dàng zuò shì xíng xiǎo xíng shì xíng nǎi wéi zhì xíng yě
当作是行，晓行是行，乃为至行也。

ruò cǐ kě gòng dōu xíng qiú shí
若此，可共都行求食。

yuē rú shǒu wú bú fù rù yú jù luò fēn
曰：濡首，吾不复入于聚落分

wèi suǒ yǐ zhě hé dǎi wén shì yào yǐ lí jù luò,
卫。所以者何？逮闻是要已离聚落，

yì lí chéngxiǎng yì lí sè xiǎng yǐ yào yán zhī yì
亦离城想，亦离色想，以要言之，亦
lí shēng xiāng wèi xì huá fǎ xiǎng dōu lí zhū
离声、香、味、细滑、法想，都离诸
xiǎng ér wú xiǎngniàn
想而无想念。

yuē wéi xū pú tí rú cǐ lí qí xiǎng xíng zhě
曰：唯须菩提，如此离其想行者
suǒ shì yún hé ér jìn zhǐ hū
所是，云何而进止乎？

yún hé rú shǒu hé wèi rú lái suǒ huà sè
云何，濡首，何谓如来所化色、
tòng xiǎng xíng shí yǐ hé shí fǎ rú lái suǒ xiàn
痛、想、行、识？以何识法如来所现
huà huà yǐ hé xiǎng ér yǒu jìn zhǐ yǒu suǒ zhān shì
化？化以何想而有进止？有所瞻视？
fù yǒu qū shēn hū
复有屈伸乎？

yuē shàn zāi shàn zāi xū pú tí rú shì zūn
曰：善哉！善哉！须菩提，如世尊
suǒ tàn rén wéi zuì xiǎo kòng xián xíng zhě
所叹，仁为最晓空闲行者。

rú shǒu yòu yuē wéi xū pú tí kě gòng yì fó
濡首又曰：唯须菩提可共诣佛，
lǐ shì gòng yǎng
礼事供养。

rú shǒuzhòng yuē wéi xián zhě wú yǐ qīng jìng shí
濡首重曰：唯贤者，吾以清净食

ér qǐng yú rén
而请于仁。

shí shè lì fú wèi rú shǒu yuē yú hé chù suǒ
时，舍利弗谓濡首曰：于何处所

yǔ wú děng shí wéi dāng shī shè hé děng zhī shí
与吾等食？为当施设何等之食？

yuē wéi xián zhě qí suǒ shí zhě yì bù yǒu shí
曰：唯贤者，其所食者亦不有食，

yì bù wú shí yòu bù tūn shí yì bú sè shēng yì
亦不无食，又不吞食，亦不色声，亦

bù xiāng wèi yì bú xì huá qí suǒ shí chù bú zài yù
不香味，亦不细滑。其所食处不在欲

jiè yòu bú sè jiè yì bù wú sè bú chù sān jiè
界，又不色界，亦不无色，不处三界

yì bù lí qí zhōng shì zé zhū fó shì zūn shí chù
亦不离其中，是则诸佛世尊食处。

shè lì fú wèi rú shǒu yuē shàn zāi shàn zāi
舍利弗谓濡首曰：善哉！善哉！

rú rén suǒ shuō wú yǐ bǎo zú yú shí shì wú shàng shí
如仁所说，吾已饱足于时，是无上食

tàn zhī míng kuàng qí yǐ shí rú cǐ shí zhě
叹之名，况其已食如此食者！

yuē wéi xián zhě qí shí bù yǐ ròu yǎn nèi wài
曰：唯贤者，其食不以肉眼内外

jiàn yì bù tiān yǎn yì bú huì yǎn chù yǒu suǒ jiàn
见，亦不天眼，亦不慧眼处有所见。

qí shí rú cǐ nǎi yīng děng shí yě
其食如此，乃应等食也。

ěr shí qí nián xū pú tí jí shè lì fú bìng
尔时，耆年须菩提及舍利弗并

zhū zhòng shēng wén shì tàn shí zhī shuō jí yú qí chù
诸众生，闻是叹食之说，即于其处

jì ér miè dìng
寂而灭定。

shí miào xīn wèi rú shǒu pú sà yuē dāng yǐ hé
时，妙心谓濡首菩萨曰：当以何

shí shí xū pú tí shè lì fú děng wéi yǐ hé shí
食食？须菩提、舍利弗等，为以何食

ér sān mó yuè
而三摩越？

yuē yǐ wú lòu shí xíng wú yī zhù shí xíng
曰：以无漏食，行无倚著食，行

wú zhòng shí yǐ cǐ xíng ér xíng qí zuò cǐ shí zhě
无众食，以此行而行，其作此食者，

bú fù yú sān jiè shí yú shí yě
不复于三界食于食也。

ěr shí xián zhě xū pú tí shè lì fú cóng miè
尔时，贤者须菩提、舍利弗从灭

dìng wù gè háng fēn wèi
定寤，各行分卫。

shí xū pú tí rù dà zhǎng zhě jiā fēn wèi qí
时，须菩提入大长者家分卫，其

zhǎng zhě fù wéi yōu pó yí jiàn xū pú tí mò rán ér
长者妇为优婆夷，见须菩提默然而

zhù jí wèi xián zhě wèi hé zhī hū
住，即谓：贤者，为何之乎？

dá yuē zī lái qiú fēn wèi
答曰：姊，来求分卫。

yuē xián zhě rén xù fēn wèi xiǎng wèi zhǐ liǎo
曰：贤者，仁续分卫想未止了

yē
耶？

yuē zī wú cóng běn jì yǐ liǎo fēn wèi xiǎng
曰：姊，吾从本际已了分卫想。

yuē xū pú tí qí běn jì níng yǒu liǎo wèi liǎo
曰：须菩提，其本际宁有了未了，

yán cóng běn jì yǐ liǎo fēn wèi xiǎng hū
言从本际已了分卫想乎？

yuē zī rú běn jì kōng mò jì yì kōng xī
曰：姊，如本际空，末际亦空，悉

rú běn kōng
如本空。

yōu pó yí yuē ruò cǐ xián zhě yǐ xī kōng
优婆夷曰：若此，贤者，已悉空

zhě xī wéi fù shuō liǎo bu liǎo hū rén biàn shēn shòu
者，奚为复说了不了乎？仁便伸手，

dāng shī qīng fēn wèi
当施卿分卫。

xū pú tí jí zì shēn shǒu
须菩提即自伸手。

yuē xián zhě shì wéi luó hàn bù liǎo qí běn
曰：贤者，是为罗汉不了其本，

fǎn qǔ miè zhèng zhě shǒu fēi
反取灭证者手非？

xū pú tí yuē zī luó hàn shǒu wú xíng bù kě
须菩提曰：姊，罗汉手无形不可

jiàn yì wú qū shēn pì rú huàn shì wéi huàn huà rén zuò
见，亦无屈伸。譬如幻士为幻化人作

cǐ yán hé suǒ shì huàn zhě shǒu hū fù yán kě shēn
此言：何所是幻者手乎？复言：可伸

huàn zhě shǒu yē
幻者手耶？

yuē zī huàn shǒu wéi kě jiàn fǒu yòu kě shēn
曰：姊，幻手为可见否？又可伸

hū
乎？

dá yuē fǒu yě
答曰：否也。

xū pú tí yuē ruò cǐ zī shì zūn shuō yī
须菩提曰：若此，姊，世尊说一

qiè zhū fǎ rú huàn běn kōng
切诸法如幻本空。

ruò shì xián zhě shì zūn shuō yī qiè kōng hé
若是，贤者，世尊说一切空，何

wéi xián zhě xù qiú shí
为贤者续求食？

shí yōu pó yí wèi xún yǔ xū pú tí fēn wèi
时，优婆夷未寻与须菩提分卫，

zhòng yuē xián zhě kě qián bō
重曰：贤者，可前钵。

shì dāng qián bō bō hū rán bú xiàn
适当前钵，钵忽然不现。

shí yōu pó yí yǐ shǒu suǒ bō bō ér wú chù
时，优婆夷以手索钵，钵而无处，

shǒu yì bú jìn yú xū pú tí
手亦不近于须菩提。

yōu pó yí yuē shàn zāi shàn zāi cǐ zé wú
优婆夷曰：善哉！善哉！此则无

zhù qīng jìng zhī shēn yīng fó suǒ tàn kòng xián xíng zhě
著清净之身，应佛所叹空闲行者。

yōu pó yí shì zuò shì yán bō jí zì chū
优婆夷适作是言，钵即自出。

shí xū pú tí biàn qián shòu bō yōu pó yí qǔ
时，须菩提便前授钵，优婆夷取

bō shèng mǎn fàn shòu xū pú tí biàn wèi zhī yán xián zhě
钵盛满饭授须菩提，便谓之言：贤者，

shì wéi shì jiā wén fó suǒ chēng tàn chù xián jū dì yī
是为释迦文佛所称叹，处闲居第一

zhě bō fēi
者钵非？

yuē zī rú fó suǒ shuō kòng xián xíng zhě fēi
曰：姊，如佛所说空闲行者，非

yǒu bō yī
有钵矣。

yuē rú xián zhě kòng xián xíng zhě fēi yǒu bō
曰：如贤者空闲行者，非有钵

yē
耶？

yuē zī wú yě
曰：姊，无也。

yuē yòu xián zhě xián jū shàng wú bō qǐ dāng
曰：又贤者，闲居尚无钵，岂当

fù yǒu shòu shí yuán hū
复有受食缘乎？

yuē xián zhě yì jì xián jū yì dāng wú luó
曰：贤者，已记闲居，亦当无罗

hàn qǔ miè zhèng yē yòu xián zhě shí cǐ fàn yì dāng
汉取灭证耶。又贤者，食此饭已，当

liǎo zhī shí zhě rú huàn suǒ shí rú huà yòu rú huà rén
了知食者如幻，所食如化，又如化人

shí yú huàn zhě yì dāng rú yǐ yě mǎ yǐn yú kě zhě
食于幻者，亦当如以野马饮于渴者，

qí shí suǒ shí dāng liǎo rú cǐ míng jiě shì zhě nǎi yīng
其食所食当了如此。明解是者，乃应

rú lái dá sān shì běn wú fēn wèi zhī xíng yě ruò xián
如来达三世本无分卫之行也。若贤
zhě qí qǐ shī niàn yǒu xiǎng shòu zhě biàn zào yǒu zhòng
者，其起施念，有想受者，便造有众
fēn shù yě yǐ shòu shù zhě zé yǒu èr jiàn yǐ yǒu
分数也；已受数者，则有二见；以有
èr jiàn biàn yǔ fán fū liú zhuǎn wǔ dào shēng sǐ tóng
二见，便与凡夫流转五道，生死同
guī yě
归也。

shí yōu pó yí fù wèi xū pú tí yòu rú
时，优婆夷复谓须菩提：又如，
xián zhě zhū fó yào fǎ bú dàn shòu shí jí yǔ shī zhě
贤者，诸佛要法，不但受食及与施者
dāng yīng liǎo rú huàn rú huà wéi běn wú wéi wú yǒu
当应了如幻如化，为本无，为无有；
zhì yú shēng sǐ yǔ ní huán fǎ yì dāng xiǎo liǎo rú mèng
至于生死与泥洹法亦当晓了如梦、
huàn huà yě mǎ yǐng xiǎng yì rú běn wú yú
幻、化、野马、影、响，亦如本无；于
zhū fǎ yì xī dāng ěr zhū fǎ qīng jìng dōu wú suǒ yǒu
诸法亦悉当尔，诸法清净都无所有，
wú shī wú shòu wú jiè wú fàn wú rěn wú zhèng wú
无施无受，无戒无犯，无忍无诤，无
jìn wú xiè wú dìng wú luàn wú huì wú yú yú yī
进无懈，无定无乱，无慧无愚，于一

qiè fǎ dōu wú suǒ yǒu shì xíng nǎi yīng shì zūn rú fǎ
切法都无所有，是行乃应世尊如法

shòu shí dì zǐ xíng fǎ qí rú cǐ jiě fēn wèi xíng zhě
受食。弟子行法其如此解分卫行者，

zé yú sān jiè wú zá shí zhī xiǎng yì fù bú chù ní
则于三界无杂食之想，亦复不处泥

huán zhī lè yě
洹之乐也。

xū pú tí wén yōu pó yí suǒ shuō jí jì mò
须菩提闻优婆夷所说，即寂寞

bù zhī suǒ yán
不知所言。

yuē xián zhě ní huán wéi jì yē qǐ wú yán
曰：贤者，泥洹为寂耶？岂无言

ér bú duì hū
而不对乎？

yuē zī sī hé yán nǎi rú cǐ xū pú tí
曰：姊，斯何言乃如此？须菩提

yuē zī liǎo huàn fǎ yē
曰：姊，了幻法耶？

dá yuē xián zhě wú liǎo zhū fǎ xī rú huàn huà
答曰：贤者，吾了诸法悉如幻化，

huàn zhě jí huà yì jiē běn wú wú suǒ yǒu
幻者及化亦皆本无，无所有。

shí xū pú tí biàn yú suǒ chù hū ér miè dìng
时，须菩提便于所处忽而灭定，

yù zhī yōu pó yí zhì qiú hé chéng yǐ wéi qí zhèng yǒng
欲知优婆夷志求何乘以为其证，勇
biàn nǎi ěr gǎn shī zǐ hǒu míng jiě huàn fǎ suǒ shuō zì
辩乃尔敢狮子吼，明解幻法所说自
zì ér wú guà ài jìn lì guān chá chù yōu pó yí wéi
恣而无挂碍。尽力观察处，优婆夷为
ā nuó hán yuē zǐ yǐ dé ā nuó hán hū
阿那含。曰：姊，已得阿那含乎？

yōu pó yí yuē yún hé xián zhě rú lái fǎ
优婆夷曰：云何，贤者，如来法
běn níng yǒu ā nuó hán xíng fǎ hū yòu xián zhě fǎ wú
本宁有阿那含行法乎？又贤者，法无
xíng sè yì fù wú qiú xiǎng xiàng zhī jì wú bǐ cǐ
形色，亦复无求想像之迹，无彼此
shí wú zhōng jiān xíng yì wú suǒ xiǎng wú qǔ wú zhèng
识，无中间行，亦无所想，无取无证，
yì wú chù suǒ nǎi wéi míng liǎo dào zhī xíng ěr xiàng xián
亦无处所，乃为明了道之行耳。向贤
zhě yún hé chù ā nuó hán bì lè luó hàn zhèng fǎ hū
者，云何处阿那含毕，乐罗汉证法乎？
yòu xián zhě fǎ wú qù lái qí yǒu qù lái yǒu suǒ
又贤者，法无去来，其有去来，有所
qù xiàng yǒu suǒ yǒu qù yǒu qǐ yǒu miè yǒu niàn yǒu
趣向，有所有趣，有起有灭，有念有
xiǎng jiē duò fán fū liú zhuǎn wèi xiè shù yě
想，皆堕凡夫流转，未解数也。

shì shí yōu pó yí hū yú suǒ chù yú xū pú
是时，优婆夷忽于所处，于须菩
tí qián huà yú gāo guǎng dà rén jiāo lù zhī zuò pǔ xiàn
提前化于高广大人交露之座，普现
gǎn dòng guāng míng xiāng xiàng xiǎn zhuǎn wú shàng ā wéi yuè zhì
感动光明相像，显转无上阿惟越致
fǎ lún lìng pǔ shě wèi jìng jiè zhī nèi jí shí fāng dù
法轮，令普舍卫境界之内及十方土，
mò bù wén jiàn cǐ zhī suǒ xìng gǎn biàn yě
莫不闻见此之所兴感变也。

ěr shí kōng zhōng wàn èr qiān tiān wén bǐ suǒ shuō
尔时，空中万二千天，闻彼所说，
xī dǎi yī shēng bǔ chù shě wèi guó nèi zhì pú sà hēng
悉逮一生补处。舍卫国内志菩萨行
zhě èr wàn bā qiān rén chéng sù zhòng dé jiē dé bú
者二万八千人，承宿众德，皆得不
tuì zhuǎn shí fāng zhī zhòng zhū lái dà shì qí wén shì shuō
退转。十方之众诸来大士其闻是说，
bǎi yì pú sà běn dé wú cóng shēng fǎ rěn fù wén shì
百亿菩萨本得无从生法忍，复闻是
shàng yào shuō jí jiē dǎi yī shēng bǔ chù
上要说法，即皆逮一生补处。

yú shì rú shǒu lóng shǒu pú sà bìng zhū dà shì
于是，濡首、龙首菩萨并诸大士
pǔ lái zhī zhòng jí shè lì fú xū pú tí děng jù cóng
普来之众及舍利弗、须菩提等，俱从

shě wèi guó fù chū chéng mén huò rán qīng jǔ hū shēng
舍卫国甫出城门，燿然轻举，忽升

xū kōng rú shǒu pú sà xún yáng shēnguāng wēi shén wēi wēi
虚空。濡首菩萨寻扬身光，威神炜炜

zhào yào wěi yè míng yǐng dì lì yú yú rì yuè pǔ bì
照耀暉晔，明影率瓌踰于日月，普蔽

yú guāng bǐng rán huǎng yù nǎi chè yǎo míng rú jīn chì wáng
余光炳然晃昱乃彻窈冥，如金翅王

fēi ér xíng yān yī qiè zhòngshēng mò bú jiàn zhě qí
飞而行焉，一切众生莫不见者。其

suǒ jīng yóu bī zhòng tiān rén jiē wén zhū fǎ rú mèng
所经由，彼众天人皆闻诸法如梦、

huàn huà yě mǎ yǐng xiǎng pào mò bā jiāo
幻、化、野马、影、响、泡沫、芭蕉

zhī shù yào yán shēn suì xiàngshuō gè huái huān xǐ cí xīn
之树要言深邃像说，各怀欢喜，慈心

xiàngxiàng yī qiè tiān rén dàn wén mèng huàn shēng ér huà
相向。一切天人但闻梦幻声，而化

huàn fǎ yú jiàn wú jiàn yì bù kě dé zhū dǎi wén shì
幻法于见未见亦不可得。诸逮闻是

xiàng wēi miào shuō zhě hé bǎi qiānzhòng dé bú tuì zhuǎn
像微妙说者，合百千众得不退转。

shí suǒ jīng yóu yú qí zhōng jiān yǒu zhǎng zhě
时，所经游于其中间，有长者

zǐ qí míng shàn yì sù zhí dé běn yì wén rú shǒu
子，其名善意，宿植德本，亦闻濡首

wú shàng huàn huà zhī yào shuō yán bìng fù dǔ jiàn shén yǐng
无上幻化之要说言，并复睹见神影

biàn huà jí fā wú shàng zhèng zhēn dào yì xún zì shì
变化，即发无上正真道意。寻自誓

yuàn wú yú lái shì dé wéi rú lái wú shàng píng děng zuì
愿：吾于来世得为如来无上平等最

zhèng jué dào shí suǒ xiàn gǎn dòng yì dāng rú shì
正觉道，时所现感动，亦当如是。

rú shǒu jiàn bǐ zú xìng zǐ yǒu jué qīng miào qí
濡首见彼族姓子，有决清妙岐

yí zhī zhì yù shào fó zhōng nǎi fā dà zhì xīn cún pú
嶷之质，欲绍佛种乃发大志，心存菩

sà kǒu yǒng shì yuàn shēng chàng yī qiè rú shī zǐ hǒu
萨口咏誓愿，声畅一切如狮子吼，

jí qǐng shàn yì ér gào zhī yuē zú xìng zǐ rǔ jiě zhū
即请善意而告之曰：族姓子，汝解诸

fǎ rú huàn huà zhě bì lí liè chéng shēng wén yuán jué
法如幻化者，必离劣乘声闻、缘觉

zhī dì yě biàn dang chéng zhì wú shàng zhèng zhēn dào yì
之地也，便当成致无上正真道意，

yòu dāng xiǎo liǎo zhū fǎ mèng huàn zhī miào fǎ shuō xī wéi
又当晓了诸法梦幻之妙法说，悉为

wú suǒ yǒu
无所有。

shí zhǎng zhě zǐ guì ér duì yuē méng jiě zhū fǎ
时，长者子跪而对曰：蒙解诸法

rú huàn rú huà
如幻如化。

rú shǒu zhòng yǐ zhū fǎ yào yán quàn fā zhǎng zhě
濡首重以诸法要言劝发长者

zǐ zhǎng zhě zǐ xīn lè zhī xīn suí ér yǒng yuè shí bǐ
子，长者子忻乐之心遂而踊跃，时彼

dà xìng xīn jù kuàng jiě dǎi zhì fǎ rěn
大姓，心巨旷解，逮致法忍。

bā qiān tiān rén fā wú shàng zhèng zhēn dào yì
八千天人发无上正真道意。

shí wǔ qiān tiān zǐ zài yú xū kōng wén rú shǒu
时，五千天子在于虚空，闻濡首

quàn jìn zhī shuō huò rán xīn jiě dǎi dé wú cóng shēng fǎ
劝进之说，燿然心解，逮得无从生法

lè zhī rěn xián xī sù rán gōng jìng zhī zhì yǐ lǐ rú
乐之忍，咸悉肃然恭敬之至，已礼濡

shǒu hū shēng xū kōng gè huán běn tǔ
首，忽升虚空，各还本土。

shì shí rú shǒu lóng shǒu pú sà shè lì fú
是时濡首、龙首菩萨、舍利弗、

xū pú tí děng hái yú zhī shù gěi gū dú yuán jù yì
须菩提等，还于祇树给孤独园，俱诣

shì zūn qí shǒu fó zú què zuò yī miàn lóng shǒu pú
世尊，稽首佛足，却坐一面。龙首菩

sà biàn cóng zuò qǐ xiàng fó chā shǒu yǐ rú shǒu tóng zhēn
萨便从坐起，向佛叉手已，濡首童真

zhū suǒ jiǎng tán fǎ yào zhī shuō jù qǐ shì zūn
诸所讲谈法要之说具启世尊。

shí fó zàn yuē shàn zāi shàn zāi rú shǒu tóng
时，佛赞曰：善哉！善哉！濡首童

zhēn shàn shuō zhū fǎ wú shàng wēi miào rú mèng rú huàn
真，善说诸法无上微妙。如梦、如幻，

rú huà yě mǎ yǐng xiǎng zhī shēng zé shì zhū huì
如化、野马、影、响之声，则是诸慧

shēn ào zhī zhì shì zhū fó yào sī nǎi yīng rú wú xíng
深奥之至，是诸佛要，斯乃应如无形

wú xiàng běn wú huàn shuō
无像本无幻说。

shí fó gù gào xián zhě ā nán shòu shì rú shǒu
时，佛顾告贤者阿难：受是濡首

zhū fǎ yào wén
诸法要文。

ā nán jìng qián cháng guì bái fó wéi rán shì zūn
阿难敬前长跪白佛：唯然，世尊！

rú jiāo shòu zhī dāng hé míng cǐ jīng yún hé fèng chí
如教受之，当何名此经？云何奉持？

shí fó chóng fù fū yǎn rú shǒu miào xīn pú sà
时，佛重复敷演濡首、妙心菩萨

děng suǒ shuō huì yào jí shě wèi guó zhǎng zhě yōu pó yí
等所说慧要，及舍卫国长者优婆夷

wéi xū pú tí suǒ xiàn gǎn dòng nǎi zhì zhuǎn yī shēng bǔ
为须菩提所现感动，乃至转一生补

chǔ zhī lún
处之轮。

fó fù gào ā nán dāng shòu shì shàng yào zhī huì
佛复告阿难：当受是上要之慧。

yòu shì xián zhě cǐ míng rú shǒu wú shàng qīng jìng fēn
又是，贤者，此名《濡首无上清净分
wèi jīng yì míng jué liǎo zhū fǎ rú huàn rú huà sān
卫经》，亦名《决了诸法如幻如化三
mèi qín niàn shòu chí dāng guǎng xuān chuán pǔ bù yǎn
昧》，勤念受持，当广宣传普布演
shuō
说。

yòu shì ā nán ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén
又是，阿难，若善男子、善女人
děng wén sī yào zhuān xīn xìn xiàng shì zhě ā nán
等，闻斯要，专心信向，是者，阿难，
zé yīng miàn jiàn zhū fó shì zūn yòu wéi rú shǒu tóng zhēn
则应面见诸佛世尊。又为濡首童真
pú sà bì suǒ gǎn zhì wú shàng zhèng zhēn zhī dào huì
菩萨，必所感致无上正真之道，会
chéng zhì fó kuàng qí shòu chí sòng xí fěng dú fèng
成至佛，况其受持、诵习、讽读、奉
xíng yīng zhě dé jí wú shàng shì shàn nán zǐ shàn nǚ
行应者，德极无上！是善男子、善女
rén děng wéi dài zhū fó zhī huì cáng wéi dé zhū fó zuì
人等，为逮诸佛之慧藏，为得诸佛最

shàng yào zhèn yòu wéi zhū fó zhī suǒ yōng hù pǔ wéi shí
上要镇，又为诸佛之所拥护，普为十
fāng zhū xiàn zài fó suǒ shòu fēng bié zhū fó wéi shǒu shòu
方诸现在佛所授封蒞，诸佛为手授
qí jué dāng chéng wú shàng zhèng zhēn dào yì
其决，当成无上正真道意。

fó shuō shì yǐ rú shǒu tóng zhēn lóng shǒu miào
佛说是已，濡首童真、龙首、妙
xīn jí zhū pú sà shè lì fú xū pú tí děng jí zhòng
心及诸菩萨，舍利弗、须菩提等及众
bǐ qiū yī qiè huì zhě zhū tiān lóng shén ā xū
比丘，一切会者，诸天、龙神、阿须
lún rén yǔ fēi rén wén fó suǒ shuō mò bù huān xī
伦、人与非人，闻佛所说，莫不欢喜，
qián wéi fó zuò lǐ ér tuì
前为佛作礼而退。

yīn shì
音释

huǎnghū huǎng hū guǎng qiē hū hū gǔ qiē huǎnghū
恍惚（恍呼广切惚呼骨切恍惚
bù fēnmíng yě fēng bié bié bì liè qiē fēng bié wèi
不分明也）。封蒞（蒞必列切封蒞谓
fēng guó shòu jì bié yě kāng kǎi kāng kǒu làng qiē kǎi
封国授记蒞也）。慷慨（慷口浪切慨
qiū gài qiē kāng kǎi huò dá yě kuì rán kuì qiū kuì
丘盖切慷慨豁达也）。喟然（喟丘媿

qiē huān xī yě wèi yú wěi qiē sì yě yǎng yǐ
切欢息也)。喂(于伪切饲也)。痒(以

liǎng qiē fū yù sāo yě shèng yīn chéng zhù yě
两切肤欲搔也)。盛(音成贮也)。

zhuó shuò zhuó zhí lüè qiē shuò shì zhuó qiē zhuó shuò guāng shèng
灼烁(灼职略切烁式灼切灼烁光盛

yě bǐng yīn bǐng míng yě huǎng yù huǎng hù
也)。晒(音丙明也)。晃昱(晃户

guǎng qiē zhào yào yě yù yīn yù guāng míng yě jīn chì
广切照耀也昱音育光明也)。金翅

chì shì lì qiē jīn chì niǎo míng pào mò pào yīn
(翅式利切金翅鸟名)。泡沫(泡音

pāo shuǐ ǒu yě mò yīn mò shuǐ mò yě qí yí qí
抛水沔也沫音末水沫也)。歧嶷(岐

qiào yí qiē yí è lì qiē qí yí yán qí néng lì yě
翹移切嶷鄂力切歧嶷言其能立也)。